

PÉNZÜGYI SZERVEZETEK
ÁLLAMI FELÜGYELETE
HUNGARIAN FINANCIAL
SUPERVISORY AUTHORITY

A felügyeleti felülvizsgálati folyamat (SRP)

MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ

2008. február

PÉNZÜGYI SZERVEZETEK
ÁLLAMI FELÜGYELETE
HUNGARIAN FINANCIAL
SUPERVISORY AUTHORITY

Az útmutató megírásában részt vettek:

Szponzor: Mérő Katalin, Varga Csaba
Koordinátor: Matusek Judit, Csordás Katalin

Csoporttagok:

Horváth Mónika
Kádár Csaba
dr. Kardosné Vadászi Zsuzsanna
Krekó Béla
Matusek Judit
Seregdi László
Szakál Gyöngyvér
dr. Szabó Kornél
Temesvári Márta
Vincze Endre
Dr. Vörös Erika
Wittmann Katalin

Az útmutatót összeállította és szerkesztette: Csordás Katalin

TARTALOM

1	Bevezetés.....	5
2	Általános elvárások - Alapelvek.....	7
3	Az ICAAP megfelelés vizsgálata egyedi és csoport-szinten	12
4	A SREP folyamata.....	18
4.1	A SREP fokozatai.....	18
4.2	A SREP összetevői	19
4.2.1	RAS – Risk Assessment System: Kockázatértékelési Rendszer.....	19
4.2.2	A RAS során kapott kockázati besorolások és a SREP tőkeszükséglet kapcsolata:19	
4.3	A SREP lezárása, az intézkedések kommunikálása	20
5	Az ICAAP értékelés folyamata	21
5.1.1	A beadott ICAAP anyagok és egyéb rendelkezésre álló információk értékelése – Felkészítő szakasz	22
5.1.2	ICAAP áttekintése.....	22
5.1.3	RAS áttekintése	23
5.2	Az ICAAP – SREP dialógus: az intézménnyel való párbeszéd, a vizsgálat eredményének és a javaslatoknak a megbeszélése.....	23
5.2.1	Első lépés: Matriális kockázatok értékelése	24
5.2.2	Második lépés: Külső tényezők figyelembe vétele	25
5.2.3	Harmadik lépés: A belső irányítás értékelése alapján tőkeszükséglet korrigálása..	28
5.2.4	Negyedik lépés: SREP tőkeszükséglet meghatározása	33
6	Kis intézményekre alkalmazott felügyeleti felülvizsgálati folyamat.....	36
6.1	Alapelvek:.....	36
6.2	Felügyeleti intézkedések, ezen belül többlet tőkekövetelmény előírás szükségességének tipikus esetei kis intézmények esetében az egyes kockázati kategóriáknak, illetve csoportoknak megfelelően.....	38
7	A SREP lezárása: SREP következtetések, felügyeleti intézkedések.....	44
8	Az 1. és a 2. pillér tőkeszükséglete közötti elfogadható eltérések	45
8.1	A diverzifikációs hatás figyelembe vétele.....	45
8.1.1	A diverzifikációs hatás (nyereség) definíciója	45
8.1.2	A diverzifikációs nyereség kiszámítása	45
8.1.3	A diverzifikációs hatás elismerésének feltételei, korlátai	46
8.2	Különbségek a számítás módszerében	48
8.3	Különbségek a megfogalmazott kockázati étvágyban.....	49
8.4	Egyéb számítási, számbavételi különbségek.....	49
8.5	A korlátozások együttes korlátja és alkalmazásának időhorizontja	50
1.	sz. melléklet: Kockázatos portfóliók.....	51
2.	sz. melléklet: Kis intézmények SREP kérdőíve	57

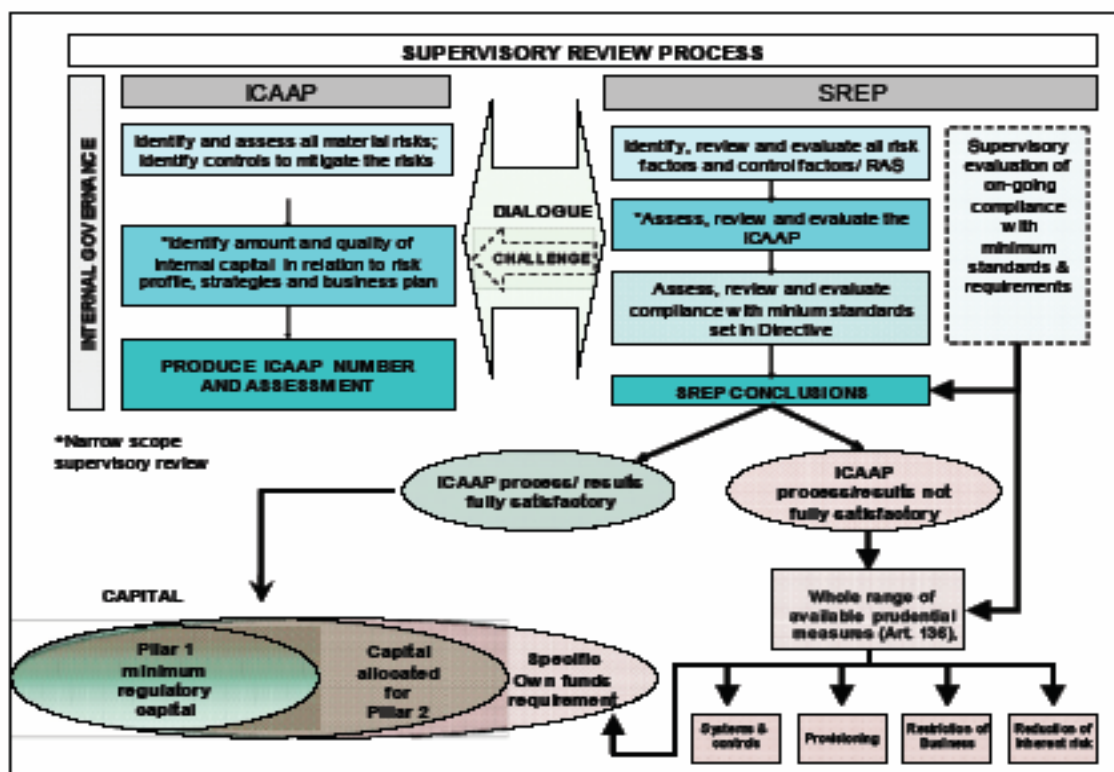
Rövidítések

AIRB	Advanced Internal Rating Based Approach	belső minősítésen alapuló módszer fejlett változata (PD, LGD, CCF becslés)
AMA	Advanced Measurement Approach	fejlett mérési módszer (működési kockázat)
ALCO	Asset Liability Committee	Eszköz-Forrás Bizottság a likviditási kockázat menedzselésére
ASA	Alternative Standardised Approach	alternatív sztenderdizált módszer (működési kockázat)
BCM	Business Continuity Management	üzletmenet-folytonosság menedzsment
BIA	Basic Indicator Approach	alapmutató módszer
CEBS	Committee of European Banking Supervisors	Európai Bankfelügyeleti Bizottság
CCP	Central Counterparty	központi szerződő fél - elszámolóház
CRD	Capital Requirement Directives	2006/48/EC (módosított 2000/12) és 2006/49/EC (módosított 93/6) direktívák
DVP	Delivery versus Payment	szállítás fizetés ellenében
FIRB	Foundation Internal Rating Based Approach	belső minősítésen alapuló módszer alap változata (PD becslés)
ICAAP	Internal Capital Adequacy Assessment Process	a tőkemegfelelés belső értékelési folyamata
IRB	Internal Rating Based Approach	belső minősítésen alapuló módszer
SD	Settlement day	teljesítési határidő
SREP	Supervisory Review and Evaluation Process	Felügyeleti felülvizsgálati és értékelési folyamat
RVP	Receive versus Payment	kézhez vétel fizetés ellenében
TSA	The Standardised Approach	sztenderdizált módszer (működési kockázat)
VAR	Value at Risk	kockázatotott érték

1 Bevezetés

Felügyeleti felülvizsgálat (SRP¹): A CRD és a Hpt. 145/A. §-a rendelkezéseket tartalmaz a tőkehelyzet felügyeleti felülvizsgálatára² vonatkozóan annak megválaszolására, hogy az alkalmazott stratégia, szabályzatok, kialakított folyamatok, eljárások és mechanizmusok alapján elegendő tőkével rendelkezik-e az intézmény kockázatai fedezésére.

A SRP – Supervisory Review Process lefedi a teljes felügyelési folyamatot, amely során a felügyelet az intézmények kockázatait, és a kockázataiknak megfelelő tőkeellátottságot áttekinti, és időben beavatkozik a megfelelő tőkeszint fenntarthatósága érdekében, és folyamatosan monitorolja a Pillér 1. –nek, a validációnak történő megfelelését.

A felügyeleti felülvizsgálati folyamat³ részei közé tartozik az intézmény lényeges kockázatoknak való kitettségének (kockázati profiljának) felülvizsgálata, a belső irányítási és a belső tőkekövetelmény számítási eljárás megfelelőségének és megbízhatóságának vizsgálata, valamint a törvényi szabályozás minimumkövetelményei teljesülésének vizsgálata.

A felügyeleti felülvizsgálat és értékelés alapján a Felügyeletnek meg kell határoznia, hogy a hitelintézet által alkalmazott szabályzatok, stratégiák, eljárások és módszerek, valamint a hitelintézet szavatoló tőkéje biztosítja-e a kockázatok fedezetét és megbízható kezelését.

A felülvizsgálat és az értékelés gyakoriságát, mértékét és részletezettségét a hitelintézet mérete, tevékenységének jelentősége, jellege, nagyságrendje és összetettsége alapján arányosan határozza meg a Felügyelet azzal, hogy a felülvizsgálatot és értékelést legalább évente egyszer el kell végezni.

A felügyeleti felülvizsgálati (és értékelési) folyamat (Supervisory Review and Evaluation Process) a **kvalitatív tényezők** elemzésének fontosságát hangsúlyozza, azaz az intézmények valós, kockázatvállalással arányos tőkekövetelményének meghatározásában az intézmények belső eljárásainak színvonala, a kiala-

¹ Supervisory Review Process

² 2006/48/EK 124. cikk

³ Hpt. 145/A §

kított kockázatkezelési és minősítési rendszerek fejlettsége elsődleges fontosságú a 2. pillérbeli tőkeszükséglet megítélése során.

E kvalitatív jellemzők megragadására a Bázeli Bizottság a felügyeleti felülvizsgálati folyamat négy alapelvét fogalmazta meg:

- I. **Az intézmények saját kockázat és tőke megfelelés mérése:** *Az intézményeknek megfelelő tőke megfelelési mérési folyamattal és a kockázati profiljuknak megfelelő tőkeszint fenntartására irányuló stratégiával kell rendelkezniük (ICAAP).*
- II. **Az intézményi belső eljárások felügyeleti felülvizsgálata:** *A felügyeleti hatóságnak az intézmények belső tőke megfelelési számításait és a tőkére vonatkozó stratégiáját vizsgálnia és értékelnie kell. Ugyanez vonatkozik az intézmények azon képességére, hogy a szabályozói tőkerátájuknak való megfelelést figyelemmel kísérik és betartását biztosítsák. A felügyeletnek intézkedéseket kell tennie, ha az intézményi eljárásokat nem tartják megfelelőnek (SREP).*
- III. **Tőke a szabályozói minimumszint felett:** *A felügyelő hatóságoknak az intézményektől el kell várnuk, hogy a szabályozói minimum szintnél magasabb tőkével működjenek. A felügyeleti hatóságoknak képesnek kell lenniük arra, hogy az intézményektől a minimumnál magasabb tőkeszint biztosítását megköveteljék.*
- IV. **Felügyeleti beavatkozás:** *A felügyeleti hatóságoknak időben be kell avatkozniuk, hogy a tőkeszint minimum alá esését megakadályozzák, és gyors korrekciós intézkedéseket kell tenniük, ha a tőkeszintet nem tartják be, vagy nem pótolják.*

A harmadik alapelv azt tükrözi, hogy a Pillér 1. alatt számított tőkekövetelmény a hitel-, piaci- és működési kockázat fedezésére szolgál. Az első pillérben nem megfelelően, vagy egyáltalán nem kezelt kockázatokra tehát minden intézménynek többlettőkével kell rendelkeznie. A felügyeleti hatóság annak biztosítása érdekében, hogy az intézmények a szabályozói minimum szintnél magasabb tőkével rendelkezzenek, több módszer között választhat.

A PSZÁF – a 4. fejezetben bemutatott módszereken túl – azzal is biztosítani kívánja a harmadik alapelv érvényesülését, hogy minden évben közzéteszi azon portfóliók, tevékenységek, kockázatvállalási módok stb. listáját, amelyet az adott évben megfigyelhető piaci folyamatok mellett különösen kockázatosnak tart, és emiatt ezekre a SREP folyamán többlet tőke előírást alkalmaz. A 2008-2009. évre megfogalmazott listát az 1.sz. melléklet tartalmazza.

A negyedik alapelv megvalósításához a felügyeleti hatóságnak széles eszköztárral kell rendelkezni az intézményi tőke megfelelés fenntartása érdekében, és lehetősége kell, hogy legyen belátása szerint megválasztani az adott intézmény körülményeihez legjobban illeszkedő eszközt. A felügyeleti intézkedések lehetnek (pl.): az osztalékfizetés korlátozása, a tőke megfelelés helyreállítására irányuló terv előírása, a belső folyamatok és eljárások fejlesztésére való felhívás, pótlólagos tőke előírása. Fontos azonban megjegyezni, hogy a pótlólagos tőke előírása nem oldja meg az intézményi rendszerek hiányosságait, emellett a hiányosságok megszüntetésére vonatkozó felügyeleti intézkedések alkalmazása is szükséges.

2 Általános elvárások - Alapelvek

Az alábbiakban a CEBS által kidolgozott általános alapelveket ismertetjük, amelyeket a PSZÁF is magáénak tekint és alkalmaz a SREP folyamán⁴.

Felügyeleti felülvizsgálati folyamat (SREP)

A következőkben felsorolásra és részletes bemutatásra kerül az a 10 alapelv, amelyeknek útmutatóul kell szolgálniuk a felügyeleti felülvizsgálati folyamat során.

SREP 1: A felügyeleti felülvizsgálati folyamat az általános kockázat-alapú felügyelési módszertan integrált részét képezi.

Az értékelési folyamat a felügyelési munka része, amely alátámasztja a felügyelt intézményekkel folytatott párbeszédet. A felügyeleti hatóságnak rendszeresen felül kell vizsgálnia az intézmények tőke megfelelés mérési folyamatait, kockázati pozícióját és a kiszámított szavatoló tőke szintjét és minőségét. A felügyeleti hatóságnak értékelnie kell, hogy az intézmény belső tőke megfelelés mérési folyamata mennyire prudens (adatok pontossága, teljessége, a fő feltevések relevanciája és a forgatókönyvek helytállósága) és az intézmény számított tőkekövetelménye a kockázati profilhoz mérten megfelelő-e. A vizsgálatnak az intézmény kockázatkezelési rendszereinek minőségét kell továbbá a középpontba helyezni, azonban a felügyeleti hatóság nem helyettesítheti az intézményi menedzsmentet annak kialakításában.

SREP 2: A SREP-et valamennyi csoport-tagra⁵ alkalmazni kell.

Az összevont alapú felügyelet alá tartozó intézmények részét képezik a SREP-nek, azaz az olyan pénzügyi vállalkozások (és járulékos vállalkozások) is, amelyek nem tartoznak közvetlenül a CRD hatálya alá, de az anyavállalatuk összevont alapú felügyelete tekintetében részei a SREP-nek (pl. lízing cégek, faktoring cégek).

SREP 3: A SREP az intézmény teljes tevékenységi körét le kell, hogy fedje.

Az intézmény teljes tevékenységi körébe mindazon tevékenységek is beletartoznak, amelyeket kiszervezés révén nem maga az intézmény végez. Ilyenek például a külső cégekbe kiszervezett tevékenységek (szoftver-fejlesztés és karbantartás, kivonat nyomtatás és postázás, ATM üzemeltetés, irattárolás, pénz- és értékpapír-szállítási, valamint pénzfeldolgozási és értékőrzési tevékenység) illetve az intézménycsoporton belül központosított tevékenységek köre (pl. regionális szinten vagy központilag végzett kontroll tevékenységek).

SREP 4: A SREP-nek átfogónak és minden részletre kiterjedőnek (széleskörűnek) kell lennie: az intézmény minden lényeges (materiális) kockázatát le kell fednie, továbbá ki kell terjednie a belső irányítás vizsgálatára is.

A Felügyelet értékeli az intézmény kockázati tényezőit és kontroll mechanizmusait, azaz az értékelés az intézmény kockázati profiljának és az ehhez kapcsolódó kockázatkezelési rendszer megfelelőségének, minőségének megállapítására irányul. A kockázatkezelési rendszer vizsgálatában a felelős belső irányítás: a vállalati struktúra, szervezeti felépítés, a testületi rendszer felépítése, irányítási és felvigyázási funkciók, belső kontroll mechanizmusok, azaz a kockázatkezelés és kontroll-környezet, belső ellenőrzési, compliance funkció működésének minőségét kell figyelembe venni. A felülvizsgálatnak a kockázat csökkentésére szolgáló kontroll mechanizmusokat át kell tekintenie, és értékelnie kell a kockázatokat lefedő tőke nagyságának és összetételének megfelelőségét. A felügyeleti hatóságnak meg kell ítélnie, hogy az intézményi belső rendszerek mennyire ragadják meg az intézmény működése során felmerülő kockázatokot, és értékelnie kell a kockázatokra vonatkozó belső szabályozást (pl. kockázati limitek felállítása, betartása). Az intézményi rendszerek megfelelő működése fontos tényezőt jelent a prudens bankgyakorlatban,

⁴ CEBS GL 03 – Guidelines on Supervisory Review Process

⁵ A belső tőkeszámítás a CRD hatálya alá tartozó valamennyi intézményre vonatkozik, de az ICAAP-SREP kiterjed az összevont alapú felügyelet alá tartozó pénzügyi vállalkozásokra is az anyavállalatuk összevont alapú felügyelete tekintetében

Így tehát a kockázatkezelési és belső irányítási/ellenőrzési folyamatok hatékonysága és a tőkekövetelmény nagysága korrelálnak egymással. A nagyobb tőke azonban nem helyettesítheti a nem kielégítő belső folyamatokat.

Az értékelési folyamatnak előre-tekintőnek kell lennie (lásd ICAAP 8), azaz nemcsak az adott pillanatban jellemző kockázati profilt kell figyelembe venni, hanem a következő értékelésig várható változásokat is.

SREP 5: A SREP része az intézmények belső tőkemegfelelés értékelési folyamatának (ICAAP) felülvizsgálata.

Az ICAAP felülvizsgálat magában foglalja az intézmény által a belső tőkeszámításhoz használt feltételezések, összetevők, módszerek stb. értékelését, valamint az előző pontban részletezett kockázatkezelési rendszereket és a rendelkezésre álló tőke értékelését.

SREP 6: A SREP része annak vizsgálata, hogy az intézmény megfelel-e a CRD minimumkövetelményeknek.

A második pillér jelentősége továbbá abban rejlik, hogy a felügyeleti felülvizsgálati folyamat keretein belül kerül sor a minimum tőkekövetelmény kiszámításánál alkalmazott módszerekre⁶ vonatkozó követelmények, az irányítási és kockázatkezelési előírások és a harmadik pillérbeli közzétételi követelmények teljesítésének vizsgálatára is. A felügyeleti hatóságnak meg kell győződnie arról, hogy az intézmények a fejlett módszerek alkalmazása esetén (hitelkockázat – IRB, működési kockázat – AMA) bevezetéskor, és azt követően folyamatosan kielégítik a hazai jogszabályban meghatározott követelményeket.

SREP 7: A SREP -nek fel kell tárnia a potenciális problémákat és lényeges kockázatokat, valamint azokat a kontroll és kockázatkezelési hiányosságokat, amelyek az intézményt jellemzik. A folyamat eredményeként kialakul a kép arról, hogy az intézmény ICAAP-ja alapján számított végeredmény a Felügyelet számára mennyire megbízható.

A felülvizsgálati folyamat eredményei alapján alakítja ki a Felügyelet az intézménnyel kapcsolatos felügyelési stratégiáját, az alkalmazandó felügyelési akciókat, és egyben támogatja, elősegíti az intézmények kockázatkezelési rendszerének fejlődését.

SREP 8: A SREP folyamán a felügyelő meggyőződik arról, hogy szükséges-e valamilyen felügyeleti intézkedést kezdeményezni.

A felülvizsgálat végeredménye annak értékelése, hogy az adott intézmény megfelelő összegű tőkével rendelkezik-e az általa vállalt és felmerülő kockázatok fedezésére. Amennyiben a felügyelő azt állapítja meg, hogy többlet tőke szükséges, vagy a kontroll mechanizmusokban van hiányosság, akkor megfelelő felügyeleti intézkedést kell kezdeményezni s annak időtávját is meg kell határozni.

SREP 9: A SREP eredményét az adott intézménnyel meg kell ismertetni.

A felügyeleti felülvizsgálat eredményét a megfelelő menedzsment szinttel meg kell ismertetni, ami történhet a Felügyelet és az intézmény párbeszéde során is. A Felügyelet és az intézmény párbeszéde arra irányul, hogy összevesse a felügyeleti elvárásokat és az intézmény által az ICAAP lefolytatásakor figyelembe vett kockázatokat, módszertant.

SREP 10: A felügyeleti felülvizsgálati folyamatot évente egyszer végre kell hajtani, annak érdekében, hogy az értékelés aktuális és a helyzetnek megfelelő maradjon.

Az éves felülvizsgálat nem feltétlenül jelenti a teljes körű felülvizsgálati folyamat elvégzését. A felülvizsgálat során a szignifikáns változások hatását kell értékelni, amelynek alapja az eltelt időszakban történt helyszíni látogatások, helyszíni és helyszínen kívüli vizsgálatok és egyéb forrásokból származó információk összegyűjtése.

Mindazonáltal előfordulhat, hogy a folyamatos felügyelés során a Felügyelet tudomására jut egy olyan jellegű és mértékű változás, amely teljes körű felülvizsgálati folyamat lefolytatását igényelheti az adott intézménynél olyan esetben is, ahol ez előre nem volt tervezett.

⁶ A CRD előírásainak teljesülését nemcsak a fejlett módszerek esetén kell vizsgálni

A tőke megfelelés értékelésének az intézmény és a Felügyelet közötti párbeszéd eredményének kell lennie, azaz a két folyamat (belső értékelés és a felügyeleti felülvizsgálat) a párbeszéd során összekapcsolódik. A Felügyelet és az intézmény párbeszéde arra irányul, hogy összevesse a felügyeleti elvárásokat és az intézmény által az ICAAP lefolytatásakor figyelembe vett kockázatokat, módszertant. A párbeszéd intenzitása és gyakorisága függ attól, hogy milyen összetett az adott intézmény tevékenysége, milyen nagyságrendű a tevékenysége, illetve mekkora különbség mutatkozik az intézmény és a Felügyelet tőkekövetelmény értékelése között.

Az ICAAP-SREP párbeszéd során a Felügyelet értékeli az intézmény tőke megfelelés belső értékelési eljárásait, és a Felügyelet az intézmény pénzügyi helyzetére, prudenciális problémáira való tekintettel a felügyeleti intézkedések keretében írja elő a többlet tőkekövetelményt, vagy más intézkedéseket fogantossít.

Az ICAAP-SREP párbeszédre vonatkozóan a CEBS GL 03 4. fejezete az alábbi alapelveket rögzíti:

Párbeszéd 1: A Felügyeletnek az intézménnyel folytatott párbeszédre vonatkozóan megfelelő módszertant kell kidolgoznia annak érdekében, hogy az intézmény rendszeresen bemutathassa, hogy a kockázatait lefedő tőkével rendelkezik.

A SREP alapja a Felügyelet és a felügyelt intézmény párbeszéde, azaz a felügyelő ez alapján méri fel, hogy az adott intézmény ICAAP-ja megfelelő-e, megfelelően strukturált-e, a jelentős kockázati elemeket figyelembe vették-e, a kockázatokat hogyan aggregálták, milyen konfidencia szintre vonatkozik a tőkeszámítás stb., de az ICAAP felülvizsgálat nem jelenti a Felügyelet részéről a párhuzamos számítás elvégzését. A párbeszéd nem alapulhat a Felügyelet tőkeszintre vonatkozó pre-konceptióján, azaz a felülvizsgálat elvégzése nélkül a Felügyelet nem írhat elő, nem „sugallhat” az intézménynek, csoportnak egy elvárt tőkeszintet. Az intézmény feladata, hogy bemutassa az ICAAP számítás megalapozottságát és megmagyarázza, indokolja a szabályozói tőke és a belső tőkeszámítás eredménye közötti különbségeket.

Párbeszéd 2: A párbeszéd struktúrája az „építő-kocka” megközelítésen alapul.

A felügyelők az alábbi elemekre építik az intézménnyel folytatott párbeszédet:

1. pillérbeli kockázatok (hitel-, piaci- és működési kockázat)
2. Az 1. pillérben nem teljesen fedezett kockázatok (pl. hitelkockázat maradék kockázata a kockázatcsökkentő technikából eredően, értékpapírosítási kockázat, modellkockázat)
3. 2. pillérben fedezendő kockázatok (banki könyv kamatkockázata, koncentrációs kockázat, stb.)
4. Külső tényezők (gazdasági és szabályozói környezetből eredő kockázatok, az intézmény üzleti teljesítményének alakulásából eredő kockázatok)

A felsorolásból kitűnik, hogy vannak olyan kockázatok, melyek lefedésére a második pillér a legalkalmasabb, azaz:

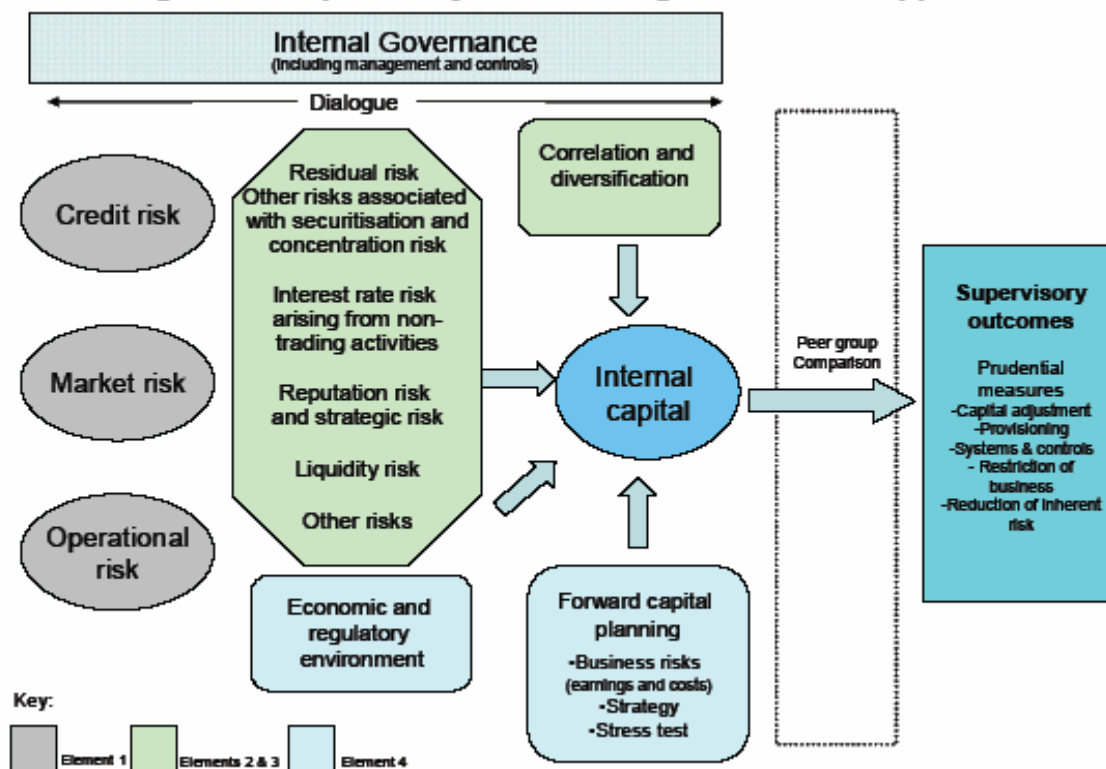
- azon kockázatokra, melyeket az első pillér nem kezel megfelelően (pl. nagy kockázatok);
- az első pillérben figyelembe nem vett kockázatokra (kamatláb kockázat a banki könyvben, stratégiai kockázat);
- és a külső kockázatokra (a ciklikusság kockázata) a második pillérben nyílik lehetőség többlettőkét allokálni.

Ugyanakkor fontos kiemelni, hogy a fenti elemek nem jelenthetnek automatikus tőkenövekedést, hanem a felügyelőnek a kvalitatív és kvantitatív elemeket összevetve kell mérlegelnie.

A folyamatot az alábbi ábra szemlélteti:

Diagram 2: Supervisory review using a structured approach

Párbeszéd 3: A felügyelők az intézménnyel folytatott párbeszédet használják fel arra, hogy teszteljék annak ICAAP-ját, vitatkozzanak, véleményt cseréljenek az alkalmazott módszerekről, feltevésekről, azaz minél jobban megértsék az intézmény folyamatait, a tőkeszámítás alapjait.

A legfontosabb a szabályozói tőkeszámítás (1. pillér) és a belső tőkeszámítás (2. pillér) közötti különbségek, eltérések, feltevések tisztázása, a korrelációs és diverzifikációs hatások megismerése. A párbeszéd során a felügyelők támaszkodnak az intézmény kockázatértékelése, a helyszíni és helyszínen kívüli vizsgálatok által nyert információkra. Az ICAAP-SREP párbeszéd kapcsán mind a Felügyelet, mind maga az intézmény is módosíthatja a szükséges tőke számítás eredményét.

Párbeszéd 4: A párbeszéd intenzitását és mélységét a Felügyelet határozza meg az intézmény kockázati profilja és hatás-besorolása alapján.

Az ICAAP-SREP párbeszéd kezdeményezője nem az intézmény, hanem a Felügyelet. A Felügyelet határozza meg a számára rendelkezésre álló erőforrás elosztását, azaz a párbeszéd intenzitását és mélységét az adott intézménnyel kapcsolatban. A nagyobb, szofisztikáltabb intézményekkel, intézménycsoportokkal való párbeszéd testre szabottabb, míg a kisebb intézményeknél sztenderd módszerek alapján folyhat (arányosság).

Felügyeleti intézkedések⁷

A SREP-ben alkalmazható felügyeleti intézkedésekre vonatkozóan a CEBS GL 03 4. fejezete az alábbi alapelveket rögzíti.

Alapelv 1: A SREP, illetve a folyamatos felügyelés során feltárt hiányosságokra vonatkozó felügyeleti intézkedéseket haladéktalanul meg kell tenni.

A Felügyelet számára intézkedési kötelezettség keletkezik, ha a felügyeleti felülvizsgálat és értékelés alapján a hitelintézetnek nincs a kockázatai fedezéséhez szükséges elegendő szavatoló tőkéje, vagy vállalatirányítási és kockázatkezelési rendszere, értékelési folyamata nem felel meg a törvényi követelményeknek, amely az alábbiak, illetve ezek kombinációi lehetnek⁸:

- Az intézmény részére a Felügyelet az 1. pillér szerinti tőkekövetelményhez szükségesnél magasabb tőke tartását írja elő, vagy más módon kötelezheti az intézményt magasabb tőkeszint elérésére.⁹
- Az intézményt a Felügyelet kötelezheti a vállalatirányítási rendszerére és kockázatkezelési rendszerére, valamint a belső tőkemegfelelés értékelési folyamatára vonatkozó szabályzatok, eljárások, stratégiák és módszerek megerősítésére.
- Az intézményt a Felügyelet értékvesztési és céltartalék-képzési politikájának felülvizsgálatára és a szükséges értékvesztés és céltartalék megképzésére kötelezheti.
- A Felügyelet az intézmény tevékenységének, működési feltételeinek korlátozását írhatja elő.
- Az intézmény tevékenységével, termékeivel, alkalmazott rendszereivel összefüggő kockázatok csökkentésére szólíthatja fel a Felügyelet az intézményt.

A felügyeleti intézkedések előírása a teljes SREP folyamat elvégzésének végterméke, amennyiben a vizsgálat ezt indokolja. A végső döntést az intézménnyel folytatott párbeszéd és alapos mérlegelés támasztja alá. Az eszközök kiválasztásának alapja a feltárt hiányosság fontossága, súlyossága és minősége. A prudens működést nem helyettesíti a tőke, hanem kiemelten fontos a belső eljárások megfelelőségének értékelése, azaz a belső limitek, kontroll-eljárások, kockázatkezelés, belső irányítás összhangja, hatékonysága¹⁰ is. A 2. pillérben a tőkekövetelmény számításnak nemcsak az a célja, hogy az intézmény többlet tőkét képezzen, hanem az is, hogy ösztönözze az intézményeket, hogy tudatosabb, hatékonyabb kockázatkezelési technikákat alkalmazzanak kockázataik feltárására, mérésére, kezelésére, illetve hogy ezek egy folyamatba ágyazódva részét képezzék az intézmény mindennapi működésének.

Alapelv 2: A feltárt hiányosságokra vonatkozó felügyeleti intézkedéseket, megfelelő indoklással, haladéktalanul közölni kell a felügyelt intézménnyel.

A felügyeleti intézkedést alátámasztó döntésben a Felügyeletnek részleteznie kell a feltárt hiányosságokat és azok értékelését, valamint részletesen be kell mutatni a többlet tőkekövetelmény előírásra és más felügyeleti intézkedésre vonatkozó indokokat. Az indoklásnak ki kell térnie a helyreállításra tett lépések időtartamára is.

⁷ Hpt. 153 §

⁸ 2006/48/EK 136. cikk

⁹ A felügyeleti többlettőke előírásra vonatkozóan a hazai szabályozás korlátozást tartalmaz (Hpt. 153§. 2 bekezdés (9))

¹⁰ Bázeli ajánlás 723. pontja

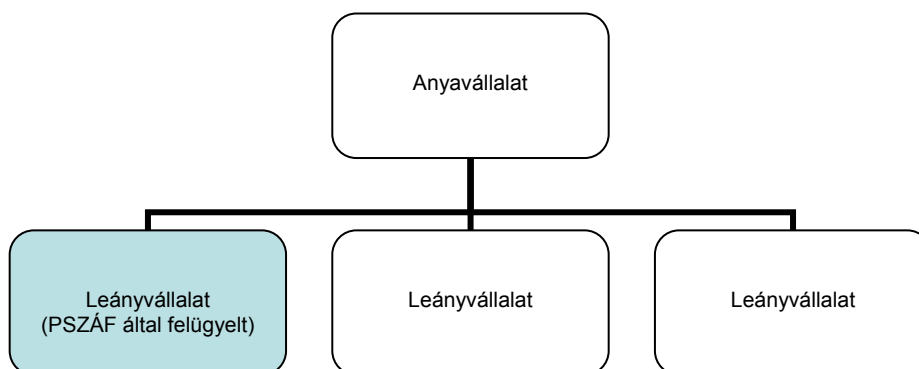
3 Az ICAAP megfelelés vizsgálata egyedi és csoport-szinten

A felügyeleti felülvizsgálat szintjei:

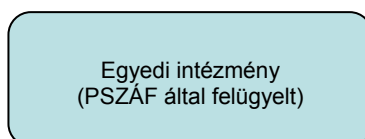
A belső tőkekövetelmény számítás történhet egyedi intézményi szinten, illetve csoport-szinten konszolidáltan, vagy szub-konszolidáltan. Az alapelv az, hogy annál az intézménynél legyen meg a megfelelő tőke, amely a végső kockázatot vállalja, és ezzel együtt a CRD-ben előírtak szerint tagállami szinten is megfelelő módon érvényesüljön ez az elv.

1. Egyedi szintű vizsgálat

Amennyiben az intézmény (hitelintézet, befektetési vállalkozás) nem leányvállalat, és nem anyavállalat abban a tagállamban ahol engedélyezték és felügyelik, s nem tartozik összevont felügyelet alá, úgy **egyedi szinten** kell a belső tőkekövetelmény számítási követelményeknek megfelelnie¹¹. Ilyen intézmény lehet például, amely nem tagja csoportnak: pl. a takarékszövetkezetek, vagy olyan csoporthoz tartozó intézmény, amelynek anyavállalata nem Magyarországon rendelkezik székhellyel és a hazai intézménynek nincs leányvállalata: pl. Porsche Bank Hungária Zrt, Sopron Bank Burgenland Zrt, stb.

Vagy:

¹¹ 2006/48/EK 68 cikk (2)

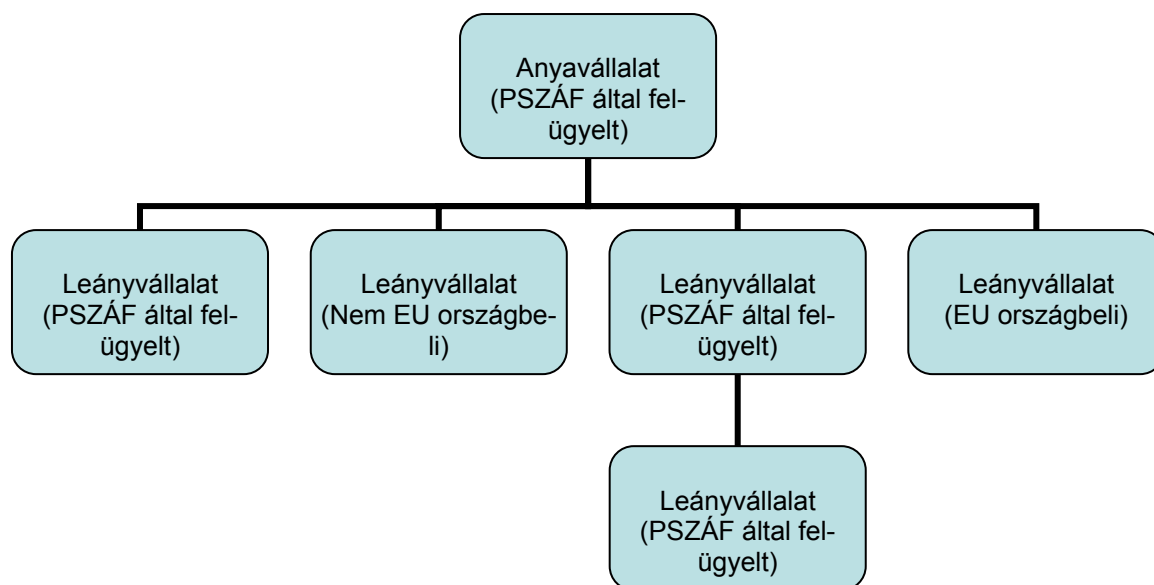

2. Konszolidált szintű vizsgálat

A belső tőkekövetelmény számítását **csoport – azaz konszolidált - szinten** kell alkalmazni, ha az intézmény anyavállalatnak, vagy leányvállalatnak minősül abban a tagállamban, ahol engedélyezték, illetve ahol felügyelik.

2.1. A csoport EU szintű anyavállalata Magyarországon rendelkezik székhellyel

Ha a csoport EU szintű anyavállalata Magyarországon rendelkezik székhellyel, akkor e követelmény szerint a hazai anyavállalatnak – mely egyben EU szintű anyavállalat - az összevont felügyelet alá tartozó intézményi kör vonatkozásában összevont alapon kell megfelelni a belső tőkekövetelmény számítási követelményeknek¹². Erre példa lehet az OTP Bankcsoport (teljes csoport), FHB csoport.

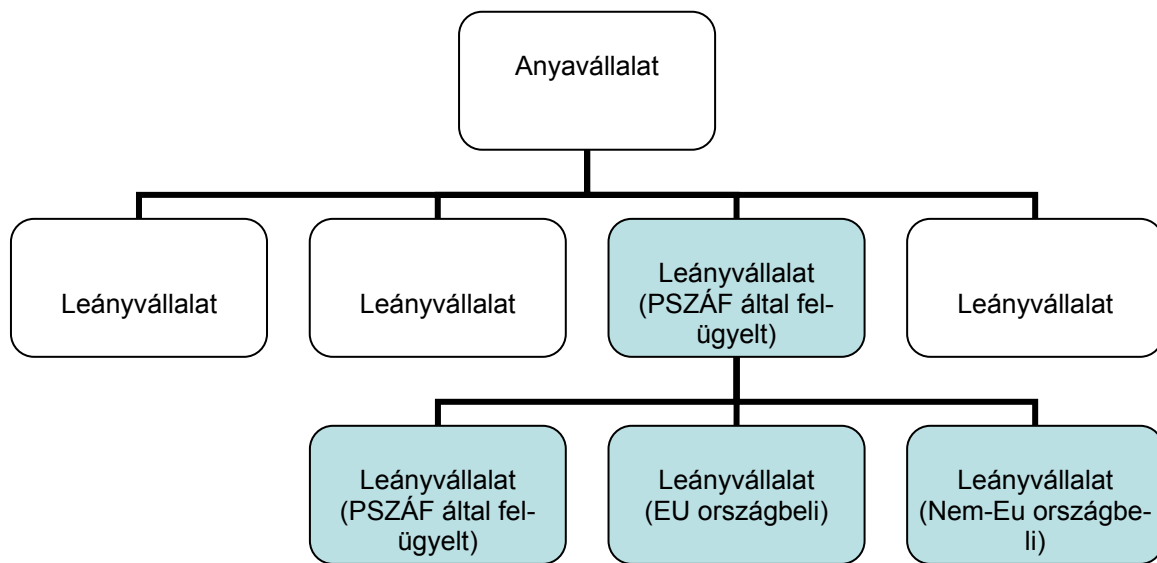

¹² 2006/48/EK 71 cikk (1)

2.2. A csoport EU szintű anyavállalata más tagállamban rendelkezik székhellyel

Ha a csoport EU szintű anyavállalata más tagállamban rendelkezik székhellyel¹³, akkor a belső tőkekövetelmény számítási követelményeknek tagállami szinten, azaz a hazai leányvállalat összevont felügyeleti körébe tartozó intézmények vonatkozásában összevont alapon kell megfelelni, és ezen a szinten történik a felügyeleti felülvizsgálat (SREP) elvégzése is. A Felügyelet a kockázati profil és az ahhoz szükséges tőkekövetelmény kapcsolatát, valamint a megfelelő belső irányítási folyamatokat az összevont felügyelet alá tartozó intézményi kör vonatkozásában összevont alapon vizsgálja. A rendszer kidolgozásáért, valamint a tőkekövetelmény számítás minőségéért a hazai csoport vezetése a felelős abban az esetben is, ha a hazai csoport vonatkozásában a belső tőkekövetelmény számítási folyamatok magasabb, EU szinten kerülnek kialakításra. Ebben az esetben az EU szinten központilag kidolgozott stratégiának, folyamatoknak és rendszereknek alkalmazniuk kell lennie a hazai csoportvezető intézmény összevont felügyeleti körébe tartozó intézménycsoport kockázatainak felmérésére és a kockázati profilnak megfelelő tőkekövetelmény megfeleltetésére, s ezt a Felügyelet mint host felügyelet részére elfogadható módon be kell mutatni. Külföldi anyavállalattal rendelkező hazai csoportok például: Erste Bank csoport, MKB csoport stb.

Az EU szintű és tagállami szintű konszolidált vizsgálat kapcsolata

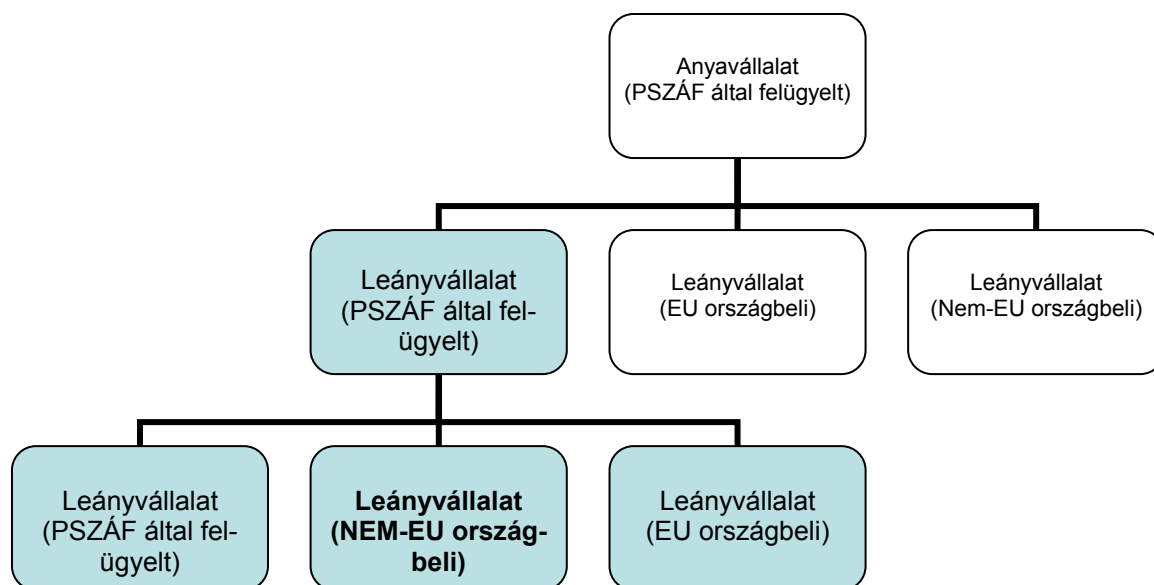
Ha az EU szintű anyavállalat nem abban a tagállamban rendelkezik székhellyel, ahol az adott intézményt engedélyezték, felügyelik (2.2. eset), akkor a csoportnak a konszolidáció két szintjén is meg kell felelnie a belső tőkekövetelmény számítási követelményeknek. Jellemzően a hazai intézmény-csoportok, mivel külföldi (EU szintű) anyavállalattal rendelkeznek, ebbe a kategóriába tartoznak, és így mind EU szinten (az EU szintű anyavállalat teljes csoportszintjén, konszolidáltan), mind tagállami szinten (a hazai leányvállalat összevont felügyeleti körébe tartozó intézményi kör vonatkozásában) alkalmazni kell a belső tőkekövetelmény számítási rendszert. Ebben az esetben viszont a követelmények egyedi szintű alkalmazása nem előírás.

¹³ Megjegyzendő, hogy ha az anyavállalat nem-EU országban (harmadik országban) bejegyzett, akkor a CRD 143. cikkelye szerint kell eljárni.

3. Szub-konzolidált szintű vizsgálat

Abban az esetben, ha egy hazai anyavállalattal rendelkező leányvállalati hitelintézetnek egy harmadik országban székhellyel rendelkező hitelintézet, befektetési vállalkozás, pénzügyi vállalkozás vagy befektetési alapkezelő leányvállalata vagy járulékos vállalkozása van, akkor a hazai leányvállalati hitelintézetnek – hazai anyavállalata konszolidált szintű megfelelése mellett – **szub-konzolidált szinten**, azaz a leányvállalat összevont felügyeleti körébe tartozó intézményi kör vonatkozásában összevont alapon is meg kell felelni a belső tőkekövetelmény számítási követelményeknek¹⁴. Erre jelenleg nincs példa, de ha a Merkantil Banknak lenne pl. Ukrajnában leányvállalata, akkor lenne szükség szub-konzolidált szintű megfelelésre a Merkantil Bankcsoport összevont pénzügyi helyzete alapján.

Együttműködés más felügyeleti hatóságokkal

A validációs eljáráshoz hasonlóan a nemzetközi csoportok felügyeleti felülvizsgálatára is kiterjed (SREP) a felügyeletek közötti együttműködés¹⁵, vagyis a hazai ország felügyelete (home) és a fogadó országok felügyeletei (host) együttműködnek az ICAAP felülvizsgálatában.¹⁶ A SREP-beli együttműködés egy lényeges ponton eltér a fejlett módszerek jóváhagyásában való együttműködéstől. Ebben az esetben az ICAAP nemcsak az EU csoport szintjén kerül felülvizsgálatra, hanem a tagállami csoport szintjén vagy egyedi szinten is a host felügyelők által. Azaz a nemzetközi csoportok felügyeleti felülvizsgálatában a felügyeleti hatóságoknak a felügyeletük alá tartozó intézmények tekintetében saját feladatuk, és döntési hatáskörük van. A felügyeleti felülvizsgálat során a felügyeleti hatóságok együttműködése akkor kap jelentőséget, ha a nemzetközi csoport az egész csoportra vonatkozó ICAAP-ot alkalmaz, és annak eredményét szeretné minden szinten (tagállami konszolidált/egyedi szinten) érvényesíteni.

A felügyeleti tevékenység tervezése és összehangolása ebben az esetben is a home felügyelet feladata, az együttműködés és az információ áramlás alapja az adott intézmény „fontossága”, szignifikanciája¹⁷.

Az együttműködés, információ-áramlás szükségessége, mélysége a nemzetközi csoport szervezeti felépítésétől is függ, azaz, hogy mennyire centralizáltak a csoporton belül az ICAAP feladatok, folyamatok, kontroll-funkciók.

A Felügyelet **home felügyeletként** a felügyeleti felülvizsgálati feladatot (SREP) az EU szintű anyavállalat szintjén konszolidált szinten végzi el, azaz a SREP kiterjed a külföldi székhelyű (EU vagy harmadik or-

¹⁴ 2006/48/EK 73 cikk (2)

¹⁵ 2006/48/EK 129 cikk (1) és 132 cikk

¹⁶ CEBS ajánlás a Felügyeletek közötti együttműködésről (GL 09)

¹⁷ A szignifikancia szempontjairól lásd bővebben a Validációs Kézikönyv I. kötetének 2. fejezetét

szágbeli) leányvállalatokra is. Mint home felügyelet koordinálja, összehangolja az információ-áramlást normális körülmények között és rendkívüli helyzetek esetén, annak érdekében, hogy minden szükséges információ rendelkezésre álljon a konszolidált szintű, illetve egyedi szintű felügyeleti feladatok hatékony és összehangolt elvégzésére. A Felügyelet a folyamatos felügyelés során is kiemelten törekszik a külföldi társfelügyelettel a konszenzus megteremtésére. A Felügyelet a nem-EU tagországban levő leányvállalatok felügyeleteivel való együttműködésre vonatkozóan is a CRD és a CEBS ajánlásaiban és az adott országok felügyeleti hatóságaival megkötött MoU-kban (Memorandum of Understanding) foglaltaknak megfelelően jár el.

A Felügyelet **host felügyeletként** az együttműködés formáját minden intézmény esetében egyedi mérlegelés (szignifikancia) alapján, differenciáltan határozza meg. Bármely együttműködési formánál elvárás, hogy a helyi vezetés teljes mértékben ismerje a leányvállalat kockázati profilját, és biztosítsa az ennek megfelelő tőkeellátottságot. Az együttműködés során a Felügyelet arra törekszik, hogy az egyedi/hazai anyavállalat összevont felügyeleti körébe tartozó intézmények konszolidált szintű felügyeleti felülvizsgálatának elvégzéséhez minden szükséges információt megkapjon, és amennyire szükséges, a konszolidált szintű értékelést megismerje¹⁸.

A CRD előírja, a foganatosított jelentősebb szankciók és kivételes intézkedések, így például a többlet tőkekövetelmény előírása kapcsán, hogy:

- azokról a társfelügyeleteket értesíteni szükséges, illetve azon illetékes társfelügyeletekkel, amelyek esetében az intézkedések felügyeleti feladatainak szempontjából jelentőséggel bírnak, konzultálni kell
- a home felügyelettel a fenti intézkedések meghozatala előtt minden esetben szükséges egyeztetni¹⁹. Az előzetes konzultációtól csak kivételes esetben lehet eltérni.

Az ICAAP felügyeleti felülvizsgálatának gyakorlata a nemzetközi csoportok esetén

A nemzetközi csoportoknál nemzetközi szinten sincs még kiforrott gyakorlata az ICAAP felügyeleti felülvizsgálatának, azaz annak, hogy az EU szintű anyavállalat szintjén történő, a diverzifikációs/korrelációs hatást is figyelembe vevő tőkekövetelmény számítás, tőke-allokálás esetén a társfelügyeletek hogyan hidalják át a nemzetközi és nemzeti szintű tőkeigény problémáját²⁰.

A nemzetközi csoportok esetében a Felügyelet az ICAAP felülvizsgálat során az alábbi szempontokat tartja kiemelten fontosnak:

- milyen a leányvállalat és az anyavállalat közötti párbeszéd, mennyire tudatos a leányvállalatnál a belső tőkekövetelmény számítási módszerek alkalmazása: helyi szinten is elérhető-e részletes, alapos ismeretek a központilag alkalmazott módszerről,
- jól definiáltak-e a központi és helyi feladatok a belső tőkekövetelmény számítási rendszer alkalmazás során: minden részletre kiterjedő-e és konzisztens-e a kockázatok azonosítása, felmérése, értékelése,
- a csoport-szinten kidolgozott számítások eredményei mennyire jelennek meg a helyi szintű döntéshozatalban, belső irányításban, kockázatkezelésben.

A megfelelő tőkésítettség vizsgálatánál a Felügyelet a leányvállalati szinten a következő szempontokat veszi figyelembe:

- megfelelő figyelmet fordítanak-e a tőkemegfelelés számításánál a helyi speciális kockázatok feltárására. Az EU szintű anyavállalat konszolidált szintjén és a hazai anyavállalat konszolidált szintjén más minősülhet materiális (lényeges) kockázatoknak.
- megfelelően adaptáltak-e az alkalmazott stressz tesztek, érzékenységi vizsgálatok, figyelembe veszik-e az adott ország gazdasági környezetét,
- biztosított-e a helyi szintű üzleti terveknek megfelelő tőke, a kockázati limitekkel, kockázati kitettségekkel arányos-e a tőke,

¹⁸ 2006/48/EK 132 cikk (2)

¹⁹ 2006/48/EK 132 cikk (3/b)

²⁰ Ebben a témakörben a CEBS 2007 második felében fog megbeszéléseket kezdeni, s esetleg egy újabb ajánlást közzétenni.

- hogyan történik a belső tranzakciók értékelése, hol jelenik meg a kockázatvállalás,
- milyen módszerrel történik a csoporton-belüli tőkeallokáció: egyszerű módszerrel történik-e vagy a diverzifikációs hatást²¹ is figyelembe veszik-e a tőkeallokációnál
- helyi szinten elfogadhatók-e a kockázat-aggregálás során figyelembe vett diverzifikációs hatások. Általános esetben a diverzifikációs hatás érvényesítését a Felügyelet nem fogadja el.
- a csoporton belüli tőketranszfer lehetősége: az adott intézmény hogyan tud a szükséges tőkéhez hozzájutni kiélezett pénzügyi helyzetben

Az allokált tőke elégtelensége esetén a Felügyelet, mint „host” felügyelet, a 2. pillérben foglaltak alapján többlet tőkekövetelményt írhat elő és egyéb intézkedéseket kezdeményezhet²².

²¹ SREP Diverzifikáció c. fejezete

²² SREP Felügyeleti intézkedések c. fejezete

4 A SREP folyamata

4.1 A SREP fokozatai

Az arányosság elve az ICAAP felülvizsgálat során kiemelt szempont. A belső tőkeszükséglet számítására vonatkozó felügyeleti elvárások mértéke függ az adott intézmény:

- o típusától,
- o méretétől,
- o tevékenységének összetettségétől,
- o és természetesen annak kockázatosságától.

Az arányos követelmény tehát relatív fogalom és a fenti több tényező vizsgálatának eredménye. Megjegyzendő, hogy az arányosság elvének érvényesítése az összes CRD és Hpt. hatálya alá tartozó intézményre vonatkozik, azaz a fenti tényezők alapján a felügyeleti felülvizsgálati folyamat mélysége és az intézménnyel folytatott dialógus is különböző intenzitású lesz. Az arányosság elve alapján a SREP-et eltérő intenzitással kell alkalmazni az eltérő kockázatú intézményekkel szemben.

Az intenzitás szempontjából a SREP három fokozatát különböztetjük meg, azonban az arányosság elvének megfelelően ez a három fokozat nem különül el élesen egymástól, az intézmény tevékenységének, komplexitásának megfelelően fokozatosan alkalmazható, a határon lévő intézményeknél átfedések, a használt eszközök kombinációi elképzelhetők.

1. Egyszerű SREP:

- **intézményi kör:** Egyszerű tevékenységszerkezettel rendelkező intézmények, amelyek nem használnak fejlett mérési módszert kockázataik mérésére, piaci részarányuk alacsony, nemzetközi aktivitás nem jellemző rájuk. Jellemzően a kis bankok (ha nem használnak fejlett módszereket), takarékszövetkezetek, illetve befektetési vállalkozások.
- **eszközök:** ICAAP minőségének kérdőíves felmérése a jellemző, esetenként konzultáció a vezetéssel, ICAAP dokumentáció beküldése. Elvárt a kockázati stratégia, lényeges kockázatok listája, definíciója, a tőkeellátottság fenntarthatóságára megfelelően kidolgozott tőketerv, stressz tesztek.

2. Sztenderd SREP:

- **intézményi kör:** Összetett tevékenységű intézmény vagy intézménycsoport, jellemzőiben a két szélsőérték között áll.
- **eszközök:** A SREP eszközök kombinációja a tevékenység összetettségének a függvényében a kérdőívtől a részletes helyszíni vizsgálatig terjedhet. A jellemző, lényeges kockázatokra koncentrálna a párbeszéd helyszíni jelenléttel is magába foglal. Az intézmény ICAAP-ja a hasonló típusú intézményekkel kerül összehasonlításra: kockázati stratégia, jellemző kockázatok bemutatása, kockázat mérés és kezelés, tőketervezés, belső irányítás minősége.

3. Komplex SREP

- **intézményi kör:** Komplex tevékenységű intézmények, intézménycsoportok, jelentős piaci részesedéssel, jellemző a fejlett mérési módszerek használata, aktív nemzetközi kapcsolatok.
- **eszközök:** Intenzív ICAAP-SREP párbeszéd, jellemzően többszöri helyszíni jelenléttel, vizsgálattal.

4.2 A SREP összetevői

A SREP folyamata a következő részekre osztható:

- RAS – az intézmények kockázatainak és kockázati kontrolljainak az értékelése
- ICAAP értékelés – az intézmény által kialakított ICAAP mechanizmus értékelése az ICAAP – SREP dialóguson keresztül
- A CRD minimum követelményeinek való megfelelés értékelése
- A felülvizsgálati folyamat eredményeinek alapján felügyeleti intézkedések meghozatala

A felügyeleti munkában új elemként csak 2. és 3. pont jelenik meg.

4.2.1 RAS – Risk Assessment System: Kockázatértékelési Rendszer

A PSZÁF 2008. II. félévétől valamennyi felügyelt intézményre ugyanazon elv alapján felépített, egységes módszertanon alapuló Kockázatértékelési Rendszert alkalmaz. A rendszer a Komplex Módszertan (KOMÓD) elnevezést viseli. Kialakításánál figyelembe vételre kerültek a CRD 2. Pillérre vonatkozó előírásai és a CEBS GL03 RAS-ra vonatkozó elvárásai.

A KOMÓD rendszer az intézmények kockázatoságát a Felügyelet céljaira gyakorolt hatásuk és a működésükből eredő problémák bekövetkezésének valószínűsége alapján határozza meg. Az intézmények hatás besorolása erős hatású, közepesnél erősebb hatású, közepes alatti hatású és gyenge hatású lehet. Az intézmények működéséből eredő problémák bekövetkezésének valószínűsége (intézményértékelés) kockázati besorolása alacsony, mérsékelt, jelentős és magas értékeket vehet fel.

A KOMÓD rendszerben a következő kockázatok kerülnek értékelésre: Környezeti kockázatok, Vállalatirányítás (Tulajdonosi joggyakorlás, Stratégia, Belső irányítás, Belső kontrollrendszer), Piaci megjelenés (Termékek, Ügyfelek, Visszaélések kezelése), Üzleti folyamatok és tőke (Pénzügyi és működési kockázatok, mint hitel, piaci, működési, likviditási, biztosítási kockázat, és a Tőke és jövedelmezőség).

A Vállalatirányítás, a Piaci megjelenésen belül az Ügyfelek és a Visszaélések kezelése kontroll jellegű besorolást kap, melynek értékei: erős, megfelelő, gyenge, elégtelen lehetnek. A Környezet, a Piaci megjelenésen belül a Termékek, a Pénzügyi és működési kockázatok, valamint a Tőke és jövedelmezőség kockázat jellegű besorolást kapnak, amelynek lehetséges értékei: alacsony, mérsékelt, jelentős és magas. A Pénzügyi és működési kockázatoknál a kockázat jellegű besorolások az inherens kockázat és a kockázatkontroll külön-külön történő értékelésének összevetéséből alakulnak ki.

Egy intézmény SREP értékelése lehetőleg összekapcsolódik az intézmény kockázatértékelésével. A RAS eredményei közvetlen hatással vannak a SREP során megállapításra kerülő esetleges többlet tőkeigényre.

Amennyiben egy intézmény gazdasági tőkeszámítási modellt alkalmaz, és a modell áttekintése során az ésszerűségi teszt megfelelő eredményre vezet, valamint a RAS során komoly hiányosság nem merül fel, a felülvizsgálat elfogadhatja az ICAAP eredményeit, és nem feltétlen fogalmaz meg többlet tőkekövetelményt az egyes kockázatokra. (Reasonableness test - abban az esetben, ha egy intézmény alaposan átgondolt, kellő részletességgel alátámasztott és megindokolt modellt mutat be a felügyeletnek, amely ésszerű eredményre vezet - a felülvizsgálat várhatóan gördülékenyen fog történni.)

4.2.2 A RAS során kapott kockázati besorolások és a SREP tőkeszükséglet kapcsolata:

- Amennyiben a vizsgált kockázat besorolása „Alacsony” illetve „Mérsékelt”, a SREP során nem szükséges többlet tőkét előírni, kivéve, ha erre az adott kockázatra vonatkozó értékelési módszertan ezt szükségessé teszi²³. Ilyen lehet pl., ha az alkalmazott módszerben hiányosságok találhatóak, amely nem megfelelő tőkeellátottságot eredményez, vagy pl. kamatkockázati stressz

²³ pl. banki könyv kamatkockázatára vagy az országgkockázatra vonatkozó elvárások, lsd. ICAAP útmutató

teszt alapján, vagy országhoz tartozó előírások alapján szükségesnek tartott tőke, stb. Ez utóbbi esetben bármely kockázati besorolás mellett szükséges többlet tőkét előírni.

- Amennyiben a vizsgált kockázat besorolása „Jelentős”, a felügyelő többlet tőke előírását megfontolhatja, amelynek mértékét a kockázat értékelése során feltárt, az inherens kockázat szintjét meghatározó tényezők, vagy kockázatkezelési hiányosságok alapján határozhatja meg. A többlet tőke megkövetelésének indoklása a következő tényezőkből állhat össze:
 - az értékelés során az inherens kockázat szintje magasabb, mint amelyet az intézményi ICAAP megfogalmaz. Az intézmény által figyelembe nem vett tényezőket fel kell sorolni.
 - az értékelés során olyan kockázatkezelési hiányosságok kerültek felszínre, amelyek megoldásukig többlet tőkeigényt indokolnak. A hiányosságokat fel kell sorolni.
- Amennyiben a vizsgált kockázat besorolása „Magas”, az azt jelzi, hogy adott kockázati kategóriában az intézmény „Jelentős” vagy „Magas” inherens kockázatot vállal „Gyenge” vagy „Elégtelen” kockázatkontroll mellett. Ez indokolja, hogy ilyen besorolás mellett minden esetben többlet tőkét kell előírni, amely mértékének megállapítása és indoklása az előzőekben leírtak szerint történik.
- A stratégiai kockázat és a reputációs kockázat kontroll jellegű besorolást kap, a fentiek tehát a következőképpen érvényesek:
 - amennyiben a stratégia és a reputáció „Erős” vagy „Megfelelő” besorolású, többlet tőkeigény előírása nem szükséges;
 - amennyiben a stratégia és/vagy a reputáció „Gyenge”, többlet tőke előírása megfontolható, mértékének meghatározására és indoklására ugyanazon szabályok vonatkoznak, mint a kockázat jellegű besorolású kockázatkategóriák esetén;
 - amennyiben a stratégia és/vagy a reputáció „Elégtelen” besorolású, a SREP során többlet tőkét kell előírni, mértékének meghatározására és indoklására ugyanazon szabályok vonatkoznak, mint a kockázat jellegű besorolású kockázatkategóriák esetén.

4.3 A SREP lezárása, az intézkedések kommunikálása

A SREP eredményét és elvárásait az intézmény vezetésével a Felügyelet „Prudenciális levél” formájában közli. Ez a vezetői levél SREP-et és kockázatértékelést lezáró formája. Szükség esetén (ha az intézkedés megfelelő formája a határozat) a Prudenciális levél mellett a Felügyelet határozatot ad ki. A kommunikáció része lehet ezt megelőzően prudenciális beszélgetés lefolytatása, melynek célja a Felügyelet elvárásainak világos kommunikációja.

A Prudenciális levél tartalma a következő:

- Vezetői összefoglaló,
- Kockázatértékelés a fő kockázatcsoportokra,
- ICAAP felülvizsgálat eredménye, SREP alapján szükségesnek tartott tőke,
- Kockázatenyhítő intézkedések, elvárt állapot

5 Az ICAAP értékelés folyamata

Az ICAAP-et a Felügyelet a kockázati ciklushoz kapcsolódóan, a vizsgálati tervben meghatározottak szerint, annak keretében vizsgálja. Ezért a vonatkozó dokumentációt csak a Felügyelet kérésére (előzetes értesítés mellett) kell benyújtani.

A Felügyeleti felülvizsgálatra vonatkozó CEBS útmutató, és a Hpt. 145/A§ g) (5) bekezdése előírja a SREP évente történő felülvizsgálatát. Ez azonban nem jelenti azt, hogy minden intézménynél minden évben teljeskörű értékelést végez a Felügyelet. A teljeskörű értékelés a kockázati ciklushoz kapcsolódik, és ekkor kerül sor az ICAAP dokumentáció bekérésére és áttekintésére is. A SREP éves felülvizsgálati kötelezettségét a Felügyelet az intézményről rendelkezésre álló aktuális információk figyelembe vételével az intézmény kockázati helyzetének áttekintésével teljesíti²⁴.

A Felügyelet az intézmények, csoportok ICAAP-ját felülről-lefelé (top-down) módszerrel, a kockázatokra koncentrálni vizsgálja felül és elsődlegesen az ésszerűségi²⁵ és elégségességi²⁶ szempontokat tartja szem előtt. Az eljárás során a bizonyítás terhe az intézményeken van, az intézményeknek kell igazolni tőkeszámításuk helyességét, megfelelő indoklást kell adniuk a választott módszertant és az alkalmazott feltevéseket illetően.

Kiindulási pont: Előzetes elemzés és tervezés

A rendelkezésre álló adatok, s ezen belül is az intézmény hatás-valószínűség besorolása az intézmény értékelés eredménye alapján sorolja be a Felügyelet az intézményeket és tervezi meg a SREP folyamatot, ezen belül is az ICAAP dokumentáció bekérésének időpontját, illetve a kiemelten vizsgálandó kockázatokot.

ICAAP dokumentáció beadásának kezdeményezése

A Felügyelet által kiadott ICAAP útmutató IX. fejezete tartalmazza a Felügyeletnek az ICAAP dokumentációra vonatkozó elvárásait, iránymutatását. A beadandó dokumentáció köre a továbbiakban függ az intézményre jellemző kockázatoktól és egyéb körülményektől (pl. milyen módszer szerint építi fel az ICAAP-ját, milyen változások voltak az előző ICAAP felülvizsgálat óta, milyen anyagok állnak rendelkezésre a Felügyeleten stb.) A Felügyelet levélben értesíti az intézmény menedzsmentjét a beadandó dokumentációra vonatkozóan a beadási határidő megjelölésével.

A beadott ICAAP anyagok és egyéb rendelkezésre álló információk értékelése – Felkészítő szakasz

A felügyelő a beadott és egyéb rendelkezésre álló információk alapján előzetes értékelést végez. Meghatározza a hiányzó, illetve nem teljesen egyértelmű információk körét, amelyeket a továbbiakban be kell kérni. Meghatározza az intézményre/csoportra jellemző lényeges kockázatok körét. Összegyűjti azokat a kérdéseket, szempontokat, amelyeket az interjúk illetve a helyszíni vizsgálat során kiemelten kell vizsgálni.

Részletes elemzés

Az előzetes elemzés kiegészítése a helyszíni vizsgálat, interjúk és a pótlólagosan beadott anyagok, információk alapján és egy részletes, átfogó elemzés elkészítése, a megállapítások felsorolása és a javaslatok megfogalmazása.

Az intézménnyel való párbeszéd, a vizsgálat eredménye és a javaslatok megbeszélése

A SREP fontos része a felülvizsgálat eredményének megbeszélése az intézmény vezetésével.

SREP, azaz az ICAAP felülvizsgálat lezárása

²⁴ lsd. SREP 10. a 8. oldalon

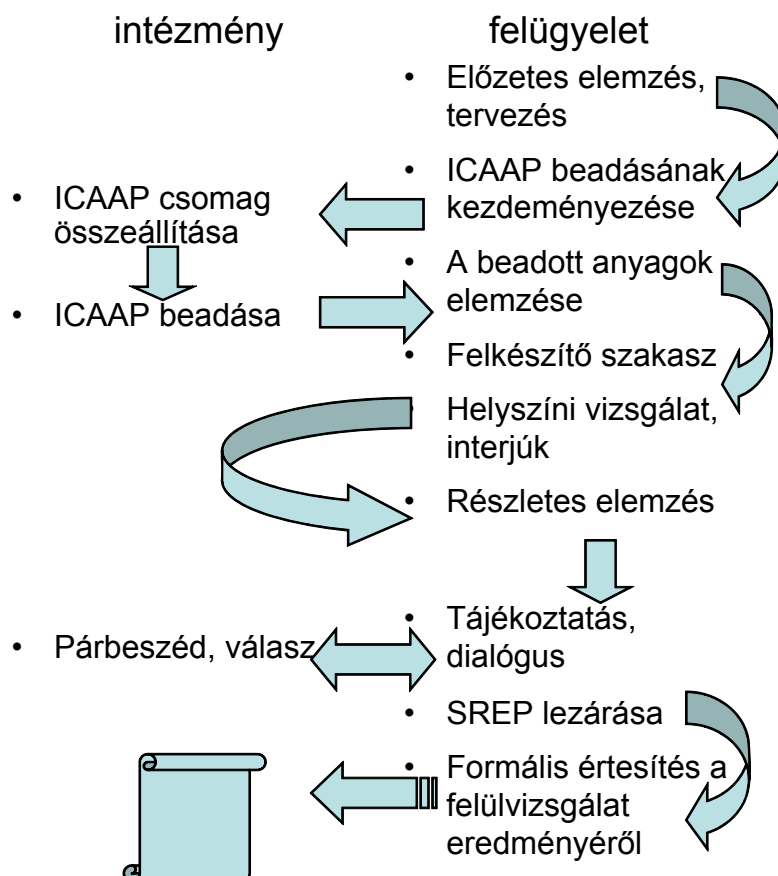
²⁵ Reasonableness test - abban az esetben, ha egy intézmény alaposan átgondolt, kellő részletességgel alátámasztott és megindokolt modellt mutat be a felügyeletnek, amely ésszerű eredményre vezet - a felülvizsgálat várhatóan gördülékenyen fog történni.

²⁶ A belső tőkeszámítás során minden lényeges kockázatot figyelembe kell venni, különös tekintettel az első pillér alatt nem teljesen fedezett kockázatokra, és a tisztán második pillér alatt kezelt kockázatokra.

A vizsgálati dokumentáció lezárása és elfogadása, valamint a felügyelt intézmény értesítése az ICAAP felülvizsgálat eredményéről, a megállapításokról, javaslatokról, a felügyeleti intézkedésekről, az intézmény Felügyelet által elvárt tőkekövetelményéről.

ICAAP értékelés folyamata

A helyszíni vizsgálat nem minden esetben része a SREP-nek, ezt mindig, az előkészítés során, az intézmény mérete, tevékenységének jellege, a megszerezni kívánt információk megszerzhetőségének módja határozza meg. Kis intézményeknél a SREP a kérdőív feldolgozására, esetleges konzultációkra korlátozódhat.

A következőkben a Felkészítő szakaszt és az intézménnyel való párbeszédet (ICAAP-SREP dialógus) tárgyaljuk részletesen.

5.1.1 A beadott ICAAP anyagok és egyéb rendelkezésre álló információk értékelése – Felkészítő szakasz

5.1.2 ICAAP áttekintése

A beadott ICAAP dokumentációt a felügyelő a következő szempontok szerint tekinti át:

- Teljesnek tekinthető-e a dokumentáció, milyen további információkat szükséges bekérni.
- A beadott dokumentációból áttekinthető-e az intézmény által végzett tevékenység, megérthető-e az üzleti modell.

- Érthető, világos, áttekinthető-e a bemutatott belső értékelési folyamat.
- Tartalmazza-e a materiális kockázatok bemutatását, áttekinthető-e az intézmény kockázati profilja.
- Megfelelően bemutatja-e a Pillér1 és a Pillér 2 közötti különbséget, kapcsolatot.

5.1.3 RAS áttekintése

Az ICAAP dokumentáció előzetes áttekintése, az esetlegesen szükséges javítások, kiegészítések, pótlólagos információk bekérése mellett a felügyelő áttekinti a rendelkezésre álló kockázatértékelési információkat. Át kell tekinteni az egyes kockázati kategóriák értékelését, a megfogalmazott problémákat, az intézkedéseket és a nyomkövetés állapotát.

5.2 Az ICAAP – SREP dialógus: az intézménnyel való párbeszéd, a vizsgálat eredményének és a javaslatoknak a megbeszélése

A dialógus lefolytatására vonatkozóan a GL.03. 4 összetevőt határoz meg:

1. 1. pillérben fedezett kockázatok
2. 1. pillérben nem teljesen fedezett kockázatok
3. 2. pillérben fedezett kockázatok
4. Külső tényezők figyelembe vétele (mint pl. gazdasági ciklus)

Ez alapján az ICAAP – SREP dialógust négy fő lépésre osztottuk:

1. lépés: Az első három összetevő alapján a kockázatokhoz allokált tőke megítélése.
2. lépés: Az így kapott tőke mennyiség a 4. összetevő, tőketervezés alapján kapott értékkel történő módosítása (külső tényezők figyelembe vétele).
3. lépés: A belső irányítás és kontroll környezet (kockázatkezelési rendszer, vezetés, belső ellenőrzés, compliance) értékelése alapján a tőkeérték korrigálása.
4. lépés: SREP tőkeszükséglet meghatározása.

5.2.1 Első lépés: Materiális kockázatok értékelése

A megadott kockázatlista nem tekinthető sem abszolútnak, sem teljesnek. Mivel minden intézmény maga alakítja ki az ICAAP–et, megvan a lehetősége, hogy a saját jellegzetességeire alakítsa ki a kockázatstruktúráját. Definiálhat tehát olyan kockázatot, amely az ICAAP útmutatóban külön nincs nevesítve, az egyes kockázatokra saját definíciókat fogalmazhat meg, a lényeg, hogy az ICAAP a rá jellemző valamennyi materiálisnak tekinthető kockázatot számba vegye, és mind a kockázatszerkezet, mind a kialakított definíciók kellőképpen alátámasztottak, a Felügyelet által elfogadhatóak legyenek.

A SREP megtervezése során tehát az intézmény által kialakított kockázatstruktúrából kell kiindulni, és a kockázatok áttekintésénél nem feltétlenül kell minden egyes kockázattípussal foglalkozni, csak azal, ami adott intézménynél jelentős, materiális kockázat. Elfogadható, ha valamely kockázat nem pontosan a Felügyelet által definiált elemnél kerül számbavételre, a lényeg az, hogy az intézmény tisztában legyen a kockázattal, és annak figyelembevétele valahol megtörténjen.

A következőkben felsorolás tartalmazza az áttekintésre kerülő kockázatokat.

I. pillérben fedezett kockázatok

Hitelkockázat
Piaci kockázat
Működési kockázat

A SREP felülvizsgálat során a fejlett módszerek használata esetén meg kell arról győződni, hogy az engedélyezett modellek főbb paraméterei továbbra is megfelelőek, és megfelelő tőkeszámítást eredményeznek.

A SREP felülvizsgálat során szükségesnek ítélt többlet tőke a következőképpen kerül meghatározásra:

- „Pillér 1+ módszer alkalmazása esetén: a Pillér 1. (Pillér 1. minimum szabályozói tőkeszükséglet) és az ICAAP tőkeszükséglet közül a magasabb érték, korrigálva az esetlegesen szükségesnek tartott többlettőke igénnyel.
- Belső modell alkalmazása esetén a 8. fejezetben megadottak figyelembe vételével kell eljárni, figyelembe véve a már korábban említett reasonableness²⁷ tesztet.
- Figyelemmel kell lenni arra, hogy ahhoz, hogy az 1. pillér és az ICAAP tőkeszükséglete összehasonlítható legyen, a rendelkezésre álló adatoknak összehasonlíthatónak kell lenniük, azaz modellek alkalmazása esetén az ICAAP számítás a Pillér 1. alatt használatos konfidencia szintet kell, hogy használja (illetve a más konfidencia szinten kapott eredményeket ilyen konfidencia szintre kell „átszámolni”). Ez kockázatonként eltérő, részletesen lásd. a 8. fejezetben.

I. pillérben nem teljesen fedezett kockázatok

Reziduális kockázat
Értékpapírosítási kockázat
Modellkockázat

II. pillérben fedezett kockázatok

Hitelezési kockázat alulbecslése sztenderd módszer alkalmazása esetén, ill. működési kockázat alulbecslése BIA és sztenderd módszer esetén

²⁷ Amennyiben egy intézmény gazdasági tőkeszámítási modellt alkalmaz, és a modell áttekintése során az ésszerűségi teszt megfelelő eredményre vezet, valamint a RAS során komoly hiányosság nem merül fel, a felülvizsgálat elfogadhatja az ICAAP eredményeit, és nem feltétlen fogalmaz meg többlet tőkekövetelményt az egyes kockázatokra. (Reasonableness teszt - abban az esetben, ha egy intézmény alaposan átgondolt, kellő részletességgel alátámasztott és megindokolt modellt mutat be a felügyeletnek, amely ésszerű eredményre vezet - a felülvizsgálat várhatóan gördülékenyen fog történni.)

Amennyiben a felügyeleti felülvizsgálat úgy ítéli meg, hogy az alkalmazott módszerekkel az intézmény kimutatott minimum tőkeszükséglete nem elegendő a kockázatok fedezetére, a sztenderd módszer a kockázatokat alulbecsli, a Felügyelet a 2. pillérben az ICAAP-SREP dialógus során – kellő indoklás mellett – pótlólagos tőkefedezetet írhat elő. A megítélés során mind a felvállalt kockázat mértéke, mind adott kockázat kezelésének színvonala, a tapasztalt kockázatkezelési hiányosságok figyelembe vételre kerülnek.

Koncentrációs kockázat
Banki könyv kamatkockázata
Likviditási kockázat
Ország kockázat
Reputációs kockázat
Stratégiai kockázat

Egyéb materiális kockázatok

Az egyéb materiális kockázatok alatt kell kezelni azokat a kockázatokat, ami az intézményi ICAAP-ban olyan kockázat, ami ebben az útmutatóban nem került definiálásra, de lényeges kockázatnak minősíthető.

5.2.2 Második lépés: Külső tényezők figyelembe vétele

A lényeges kockázatok értékelése és tőkefedezetének meghatározása után a felülvizsgálat értékeli az intézmény

- stressz tesztjeinek módszereit és eredményét,
- jövedelemtermelő képességét,
- tőketervezési mechanizmusainak és aktuális tőketervének megfelelőségét.

Az értékelés célja, hogy a korábbi lépésekben döntően statikusan szemlélt tőkeszükségletet dinamikus szemléletbe helyezze, biztosítva, hogy az intézmény a belátható jövőben is, a külső környezet esetleges súlyos, radikális változása esetén is a biztonságos működéshez szükséges tőkeellátottsággal rendelkezzen, mindehhez figyelembe véve a saját üzleti növekedése, jövedelemtermelő képessége által generált jövőbeni tőkeigényét.

5.2.2.1 Stressz tesztek²⁸

A stressz tesztek figyelembe vétele a szükséges tőke meghatározásakor és a külső tényezők figyelembe vételekor azt szolgálja, hogy ne csak a jelenlegi, aktuális kockázati szinthez rendelkezzen az intézmény megfelelő tőkével, de előretekintve, hosszabb távon is biztosítva legyen a megfelelő tőkeszint, akkor is, ha váratlan makrogazdasági események, a gazdasági ciklus negatív irányú elmozdulása kockázati szintjének hirtelen jelentős megváltozását eredményezi.

A stressz teszt a tőkemenedzsment része, az intézmények belső eszköze arra, hogy azok eredményeit felhasználva, egyrészt tőkeszükségletüket megtervezzék és megfelelő szinten tartásuk, másrészt a kockázatkezelés fontos eszköze a kockázati profil megértésében.

A stressz tesztek alkalmazására nincs olyan korrekt stressz teszt eljárási vagy metodológiai szabály, mely minden intézménynél alkalmazható lenne. Ezt az intézmények és tevékenységük komplexitása (mérete, diverzifikációja, szofisztikáltsága) határozza meg.

A stressz teszt a gyakorlatban tehát nem más, mint annak „számokba öntése”, hogy az intézmény mennyire érzékeny a kivételes, de azért előforduló eseményekre. A stressz teszt eredményét az intézmény a következőképpen kell, hogy figyelembe vegye:

- A tőketervezése során figyelembe kell venni, és a 3-5 éves tőketervbe bele kell építeni. A 2. pillér tőkeszükségletének kialakításában tehát a stressz teszteknek igen fontos szerepe van, és a felügyelőnek ellenőriznie kell, hogy az ICAAP számításaiban a stressz teszt eredmények

²⁸ A stressz tesztekre vonatkozó ICAAP elvárásokat és a vonatkozó törvényi hivatkozásokat az ICAAP útmutató IV. fejezete tartalmazza. További útmutatást tartalmaz a CEBS GL12: Technical aspects of stress testing under the supervisory review process

megfelelően szerepelnek-e, a felügyeleti felülvizsgálat tőkeszükségletének ugyanis tartalmaznia kell a jövőbeni potenciális problémák fedezetét is.

- Amennyiben a stressz teszt eredményei olyan mértékű kockázatonövekedést jeleznek, amely a jövőben nem vállalható, és tőkével megfelelően nem fedezhető, a vezetésnek meg kell tennie a szükséges lépéseket a kockázatszerkezet átalakításához. Ez stratégiai, üzleti korrekciókat jelenthet, ami érinthet termékkínálatot, mérlegstruktúrát, végzett tevékenységet, stb.

Stressz tesztek általában 2 általános kategóriába sorolhatók:

- scenario tesztek (több esemény gyakorol több kockázati faktorra hatást)
- érzékenységi vizsgálatok (általában kevésbé komplex, az esemény inkább csak egy adott kockázatra fejti ki hatását)

A komplex tevékenységű, fejlett belső tőkeszükséglet számítási metódust választó intézmények mind a scenario teszteket, mind az érzékenységi vizsgálatokat, azok kombinációit kell, hogy használják.

Stressz tesztek elvégzéséhez szükséges legfontosabb folyamatlépések:

- kockázati elemek meghatározása, melyekkel kapcsolatosan stressz teszteket kell végezni,
- stressz tesztek szintje (konszolidált, központosított szinten; egyedi csoporttag szinten)
- stressz tesztek gyakoriságának és időhorizontjának meghatározása (ad hoc stressz tesztek elvégzését kérheti a Felügyelet pl. olyan kockázati hatások felmérésére, melyek hasonló hatásokat okozhatnak egy adott intézményi körben)
- adatok minősége, adatok forrása, IT támogatottság (az AMA és IRB validáláshoz, bevezetéshez meghatározott előírásokkal azonosaknak kell lenniük)
- stressz teszt eredmények kommunikálása (jelentések gyakorisága, vezető szintek)
- szükséges lépések, beavatkozások megtétele (szükséges beavatkozás megtételére vagy meg nem tételére vonatkozó döntés dokumentálása)
- stressz tesztek elvégzése során dokumentálni kell: a stressz teszttel vizsgált kitettség meghatározását (scope); összegzéseket, melyek a stressz teszt elvégzéséhez vezetnek; világos meghatározása a felelőségeknek a teszt elvégzésétől a szükséges lépések megtételéig; stressz teszt eredményeinek intézményen belüli jelentésének kötelezettségét; szükséges lépések, akciók típusát.
- az intézmény stressz teszt módszereinek felülvizsgálata és módosítása

Az intézményeknek minden jelentős kockázatukra kell stressz teszteket készíteni (makrogazdasági és jelentős kockázati kategóriák: hitel, piaci, likviditási, működési)

A stressz tesztek megfelelőségének vizsgálatánál figyelembe vehető szempontok

- Megbízható, jó minőségű adatok.
- Megfelelően hosszú időhorizont.
- Válság esetén előálló általános likviditáshiány és egyéb piaci instrumentumok hiányának figyelembe vétele.
- Aggregációs problémák kezelése.
- Korrelációs problémák kezelése – különleges helyzetekben a korrelációk is másképp viselkednek.
- A felső vezetés erős involváltsága – a stressz tesztek eredményeit ismerik, az esetlegesen szükséges stratégiai és üzleti korrekciókat megteszik – ha nincs menedzsment korrekció, az a SREP során pótlólagos tőkeigény előírását eredményezi.
- Az eredmények megfelelő kommunikációja.
- A scenáriók alkalmassága, megfelelő kialakítása.
- Csoportszinten elvégzett stressz tesztek szükségessége.

- Legalább évente el kell készíteni a jelentős kockázatokra (hitel, piaci, működési kockázatok).
- Arányosság elve: az alkalmazott stressz tesztek megfelelnek az intézmény méretének és komplexitásának.
- Figyelembe kell venni a Pillér 1. alatt elvégzendő stressz tesztek eredményét (IRB prociklikusság).

Alapvető követelmény, hogy az intézmény összességében bizonyítani tudja, hogy képes kötelezettségeinek eleget tenni egy recesszió esetén is.

5.2.2.2 Jövedelmezőség és tőketervezés

A tőketervezés azért kiemelt jelentőségű az ICAAP folyamatban, mert az intézménynek nemcsak az adott pillanatban, hanem egy belátható időhorizonton belül kell rendelkeznie a kockázatai fedezéséhez szükséges tőkével. Ehhez át kell tekinteniük saját üzleti terveiket, figyelembe kell venni a növekedési igényeket, a belső tőkeképződést generáló jövedelemtermelő képességet, és az üzleti modell kockázatait, és életképességét gazdasági recessziók idején. A tőketervnek az így kialakult jövőbeli tőkeigény biztosítására tartalmaznia kell a tőkebevonási elképzeléseket, amelyeknek kellően megalapozottnak, a felügyelő által elfogadhatónak kell lennie. Az intézmény méretétől és tevékenységeitől függően 3-5 éves időhorizontra elvárás az előretekintés. A tőketervben a pillér 2-es kockázatokat is fedezni kell.

A jövedelmezőség és a tőketervezés SREP értékeléséhez a többi kockázati elemhez hasonlóan a RAS eredményeket használjuk fel. Amennyiben a jövedelmezőség vagy a tőketervezés jelentős illetve magas kockázati besorolást kap, az azt mutatja, hogy

- az intézmény nem rendelkezik megfelelő belső tőkeképződéssel a jövőbeni biztonságos tőkeszint biztosításához, vagy egyenesen veszteséget termel, ami erodálja a tőkét;
- tőketervezési folyamatai nem megfelelően kialakítottak, ami veszélyezteti a mindenkori jövőbeni tőkeszint biztosítását;
- a bemutatott tőketerv nem meggyőző, (a tervezett forrásbevonási módok nem megvalósíthatóak, az intézmény forrásbevonási képessége általában gyenge, belső tőkeképződés nem valószínű, stb.) a jövőbeni biztonságos tőkeszint biztosításához nem elfogadható.

Az jelentős illetve magas besorolás esetén a 4.2.2 pontban megfogalmazottak szerint kell eljárni:

- amennyiben a tőketervezés és a jövedelmezőség „Alacsony” vagy „Mérsékelt” besorolású, többlet tőkeigény előírása nem szükséges;
- amennyiben a tőketervezés és/vagy a jövedelmezőség „Jelentős”, többlet tőke előírása megfontolható, mértékének meghatározására és indoklására ugyanazon szabályok vonatkoznak, mint a kockázat jellegű besorolású kockázatkategóriák esetén;
- amennyiben a tőketervezés és/vagy a jövedelmezőség „Magas” besorolású, a SREP során többlet tőkét kell előírni, mértékének meghatározására és indoklására ugyanazon szabályok vonatkoznak, mint a kockázat jellegű besorolású kockázatkategóriák esetén. (Tőkevesztés esetén természetesen alkalmazni kell a Hpt. vonatkozó szabályait.)

A stressz teszt eredményeinek figyelembe vétele a tőketervezésnél

A tőketervben a szükséges jövőbeni tőke meghatározásánál figyelembe kell venni a stressz tesztek eredményeit, és olyan szinten kell a tőkét tervezni, hogy az gazdasági recessziók esetére is megfelelő fedezetül szolgáljon.

5.2.2.3 Tőkeszükséglet meghatározása a külső tényezők figyelembevételkor

A második lépésben a stressz tesztek és a tőketervezés áttekintése után a felügyeleti felülvizsgálat akkor állapít meg pótlólagos tőkeszükségletet, ha az intézmény az ICAAP-ben nem vette figyelembe a stressz tesztek és/vagy a tőketervezés által jelzett tőkeigényt, vagy ezen eljárásai nem felelnek meg a felügyeleti elvárásoknak. A többlet tőkeszükséglet a megfelelően elvégzett stressz tesztek és tőketervezés eredményei alapján kalkulálandó.

5.2.3 Harmadik lépés: A belső irányítás értékelése alapján tőkeszükséglet korrigálása

Mivel a 2. pillér alapelve, hogy az intézményeknek saját maguknak kell a tőke megfelelés eljárásait kialakítani, és az intézmény vezetése a felelős a megfelelő tőkeellátottság biztosításáért, a SREP lényeges eleme a belső irányítás színvonalának megítélése. Amennyiben ezen a téren a Felügyelet súlyos hiányosságokat talál, a SREP magasabb tőkeszükségletet eredményez.

A CRD vonatkozó fejezetei, a Hpt., valamint a CEBS GL 10 és a GL 03 részletesen előírásokat tartalmaznak a CRD és a Hpt. alatt működő intézmények belső irányítására vonatkozóan. Ezeket az elvárásokat a felügyelt intézmények számára kiadott ICAAP útmutató is részletesen tárgyalja, iránymutatót ad arra vonatkozóan, hogy melyek az elvárások a jól működő internal governance rendszerrel szemben.

Amennyiben a *Belső irányítás* és/vagy a *Belső kontrollrendszerek* a RAS-ban elégtelen illetve gyenge besorolást kap, szintén a 4.2.2 pontban megfogalmazottak szerint kell eljárni, azonban a „Gyenge” belső irányítás következményei szigorúbbak, amennyiben mind „Gyenge”, mind „Elégtelen” besorolás esetén a SREP többlet tőkekövetelményt ír elő az intézmény számára, mindaddig, amíg az értékelés során megfogalmazott hiányosságokat meg nem szünteti:

- amennyiben a *Belső irányítás* és a *Belső kontrollrendszer* „Erős” vagy „Megfelelő” besorolású, többlet tőkeigény előírása nem szükséges;
- amennyiben a *Belső irányítás* és/vagy a *Belső kontrollrendszer* „Gyenge”, vagy „Elégtelen” besorolású, a SREP során többlet tőkét kell előírni, mértékének meghatározására és indoklására ugyanazon szabályok vonatkoznak, mint a kockázat jellegű besorolású kockázatkategóriák esetén.

5.2.3.1 Belső irányítás (Internal governance)

A következőkben felsorolásra és ismertetésre kerülnek az Internal governance-nek a CRD által is minimum követelményként meghatározott kritériumai, amelyeket a felügyeleti felülvizsgálati eljárás során vizsgálni kell a **pénzügyi kockázatok**, illetve a **működési kockázat** tekintetében.

Az Igazgatóság és az Ügyvezetés szerepe A felelősségi körök és a hatáskörök meghatározása

Az Internal governance egyik legfontosabb követelménye, hogy az intézmények döntéshozó eljárásain belül a felelősségi köröket és a hatásköröket tisztán meg kell határozni.

Az Igazgatóság és az Ügyvezetés bizonyos felelősségi köreit, hatásköreit delegálhatja az intézményen belül működő Kockázati Bizottságoknak. Ezeknek a Bizottságoknak a létrehozása elősegítheti a hatékony működést, és egyúttal az alkalmazott rendszerek jobb megértését is szolgálják.

Az Igazgatóság és az Ügyvezetés bizonyos funkciók delegálásával sem mentesül a felelősség alól, hiszen ők felelnek az IRB módszer fejlesztéséért, és bevezetéséért.

Az intézmény kockázatbecslési eljárásait az Igazgatóságnak, vagy az Igazgatóság által delegált hatáskörrel rendelkező Bizottságnak és az Ügyvezetésnek kell jóváhagynia. Ezeknek a testületeknek megfelelő ismeretekkel kell rendelkezniük ahhoz, hogy megértsék az intézmény kockázatkontrolljait, valamint az ezzel összefüggésben készülő menedzsment riportokat.

Az Internal governance-szal összefüggésben a kockázatkontroll vizsgálatának ki kell terjednie a következőkre is:

- Kockázatkezelési stratégiák és eljárások összefüggése a belső ellenőrzési rendszerrel,
- A szervezeten belüli kontroll funkciók,
- Az elfogadható kockázat meghatározása (felhasználva az IRB eredményeket, annak érdekében, hogy feltérképezzék az intézmény hitelezési kockázati profilját).

Belső jelentések

A belső jelentési rendszernek fontos részét kell, hogy képezze az intézmény kockázati profiljának az elemzése.

Ezeket a riportokat az Igazgatóságon és az Ügyvezetésen kívül meg kell kapni mindazoknak, akik felelősek a kockázatok vállalásáért és monitoringjáért.

A riportok gyakoriságát és mélységét az Igazgatóság, valamint az Ügyvezetés hagyja jóvá.

Ezen kívül a riportok tartalma, valamint gyakorisága függ a kockázat szintjétől, valamint a címzettektől is. A CRD meghatározza, hogy melyek a riportokkal szemben támasztott minimum követelmények (Annex VII. Part 4, Paragraph 126.)

Független Risk Control egység(ek)

Az RC (Risk Control) szerepét, funkcióját az ICAAP útmutató alapján kell kialakítani.

A független kockázat ellenőrző egység(ek)nek biztosítani kell, hogy a kockázatmérés- és értékelés minden eleme, (értékelés, paraméter becslés, adatgyűjtés, és felülvizsgálat) megfelelően működjenek.

A CRCU-nak többek között a következő feladatokat kell elvégezni:

- kockázatmérés- és értékelő rendszerek kialakítása,
- A kockázat minősítési kritériumoknak és a modell fejlesztésnek a folyamatos felülvizsgálata,
- A kockázati besorolási szintek megfelelőségének az ellenőrzése,
- A koncentrációk ágazati, a portfólió szintű valamint a földrajzi régiók szerinti értékelése,
- A modell használatának az értékelése,
- Az override-oknak, valamint a kivételeknek az értékelése,
- Számszerűsítés folyamatának áttekintése és felülvizsgálata,
- A jelenlegi és a várható besorolások közötti eltérések,
- Benchmarkolás külső adatforráshoz.

A CRCU vizsgálatának az eredményéről legalább évente kétszer jelentést kell készíteni az Ügyvezetés részére.

A RC elhelyezkedése a szervezetben belül

Minimum követelmény, hogy a RC egységek közvetlenül az ügyvezetésnek jelentsenek.

A belső ellenőrzés feladatkörébe tartozik, hogy felülvizsgálja, hogy a RC-k függetlensége a szervezetben belül biztosított-e.

A RC funkció mindig magasan helyezkedik el a hierarchián belül, és a RC-n belül dolgozó személyeknek megfelelő szakértelemmel és tapasztalattal kell rendelkezniük.

A RC egység(ek) közvetlenül számoljanak be az Igazgatóságnak, az Ügyvezetésnek vagy az Audit Bizottságnak.

A belső ellenőrzés szerepe

A belső ellenőrzésnek felül kell vizsgálni az intézmény kontroll rendszerét, különös tekintettel a minősítési rendszerekre, és a paraméter-becslésekre. Ezért kellő ismerettel kell, hogy rendelkezzen a minősítési rendszerekről, valamint azon eljárásokról, folyamatokról, amelyek a paraméterbecsléssel kapcsolatosak.

A kontroll mechanizmusok felülvizsgálatának részeként a belső ellenőrzésnek meg kell vizsgálni a RC munkájának a minőségét, mélységét, és azt a kört amire a RC tevékenysége kiterjed. Ezen kívül meg kell vizsgálnia az IT infrastruktúra, valamint az adatvédelem, adatkezelés megfelelőségét is. Amennyiben az intézmény statisztikai modellt használ, akkor a belső ellenőrzésnek tesztelnie kell az adatbeviteli eljárásokat.

A belső ellenőrzésnek évente legalább egyszer jelentést kell készíteni az Igazgatóság és az Ügyvezetés részére, azzal kapcsolatban, hogy az intézmény megfelel-e a CRD és a Hpt. követelményeinek.

Függetlenség és összeférhetetlenségi szabályok a minősítési eljárások során

A kockázatkezelés függ az intézmény szervezeti struktúrájától, valamint az üzleti folyamatok eljárásaitól.

Bár a kontroll eljárások intézményenként és portfólióként változhatnak, általában magukban foglalnak egy „előterjesztőt” és egy „jóváhagyót”, akiknek a feladata és a felelőssége különbözhet. (Ezek a feladatkörök és felelősségi körök portfólióként változhatnak.)

Néhány példa a legáltalánosabb szituációkra:

- A minősítést az ügyfél kapcsolattartó készíti, (ilyen esetben is elengedhetetlen az akvizíciótól független belső kockázatkezelő ellenjegyzése)
- Modell általi minősítés, melynek végeredményét az üzletkötő nem bírálhatja felül,
- Független kockázatkezelő, vagy kockázatértékelő bizottság általi minősítés,
- Egyéb minősítés.

A külső auditor munkájára való támaszkodás a felülvizsgálati eljárás során

A CRD és a Hpt. több esetben is meghatároz olyan feladatokat, amelyeket független egységnek/személynek kell elvégezni. (Lásd. GL 10., 3.6.5.,)

Például, ilyen a CRD X. melléklet, 3 rész, 6-os megállapítás, mely szerint a működési kockázatkezelési eljárásokat és a mérési rendszereket vagy a belső vagy a külső auditor kell, hogy vizsgálja.

A menedzsmet felelős azért, hogy a vizsgáló egység függetlensége biztosított legyen és ő tartja a kapcsolatot a vizsgálati eljárás folyamatában.

Működési kockázat

A működési kockázatok kontrollrendszerének kialakítása során figyelemmel kell lenni a pénzügyi kockázatoktól való azon eltérésre, hogy az intézmény, illetve a szervezet minden tevékenységében fellelhetők a működési kockázatok, és jellegükben különböző eseményekben testesülnek meg.

Ennek megfelelően – a megelőzésre, kiszűrésre, válaszlépésekre és a károk kiegyenlítésére irányuló – kezelésük eszköztárára különféle központosított szakterületi és helyi eljárások együttes alkalmazását követeli meg az egyes munkafolyamatokban (úgy mint technikai és IT biztonsági megoldások, a tevékenység jellegének megfelelő folyamatba épített ellenőrzések, a rendkívüli helyzetek kezelésére szolgáló BCP-k, DRP-k, prompt intézkedési tervek, az esetleges károk utólagos megtérüléséről való előzetes gondoskodást szolgáló biztosítások, és mindezekre vonatkozó belső szabályozások).

Ugyanakkor a működési kockázatokkal kapcsolatos Internal governance kérdések hasonlóan kezelendők a pénzügyi (hitel- és piaci) kockázatokéhoz:

- vállalatirányítási szinten meghatározandó a kockázattűrő képesség (a tolerálható veszteségek mértéke és köre),
- kialakítandó a működési kockázatok felmérésére, kezelésére, monitoringjára irányuló stratégia, eljárások,
- ehhez kialakítandó a megfelelő, az intézmény tevékenységének összetettségével, kiterjedtségével arányos szervezet (független risk kontroll egység, BLORM-ok /business line oprisk manager/, külön compliance funkció kérdése), a feladat-, hatás- és felelősségi körök
- meghatározandó a információáramlást biztosító jelentőrendszer működtetésének módja (a vezetői információellátást szolgáló tartalmi elemek köre /eseményadatok/veszteségek, self-assessment/, alkalmazott technika, gyakoriság/, és a kapcsolódó vezetői intézkedések rendszere – mind az intézményen belül, mind az outsourcingban folytatott tevékenységekre vonatkozóan)
- meghatározandó a működési kockázati tőkeszükséglet számításához alkalmazott eljárás (a módszerválasztás /BIA, TSA, ASA, AMA/, és az aktuális számításoknál figyelembe veendő szempontrendszer), melyet az intézményi ICAAP-ben kell rögzíteni
- a teljes rendszer megfelelőségét a független (belső és/vagy külső) audit rendszerében értékeli, és időközönként felülvizsgálja.

A Felügyelet mindezek megfelelőségét figyelembe veszi a tőkeszükséglet számítás elbírálása, a SREP során.

5.2.3.2 A kockázatkezelési rendszer értékelése, az értékelés főbb szempontjai²⁹

A felügyelőknek meg kell arról győződniük, hogy az intézmény rendelkezik egy átfogó kockázatkezelési rendszerrel (risk management process), ami azonosítja, becsli, ellenőrzi az összes materiális kockázatot, és ami megbecsüli az intézmény kockázati profiljának megfelelő teljes tőkeszükségletet. Ennek a rendszernek arányban kell lennie az intézmény méretével és bonyolultságával.

Alapvető feltételek:

1. Az egyes intézmények és intézménycsoportok olyan átfogó kockázatkezelési politikával és szabállyal kell, hogy rendelkezzenek, amely alkalmas a kockázataik azonosítására, becslésére, kontrollálására, csökkentésére. A felügyelők megvizsgálják, hogy ezen a folyamatok megfelelőek-e az intézmény méretéhez és bonyolultságához képest, időről időre követik-e az intézményi kockázati profil változását és a piaci folyamatokat. Amennyiben a felügyelők a kockázatkezelési folyamatot nem találják megfelelőnek, megkövetelhetik az intézménytől a megerősítést.
2. A felügyelők meggyőződnek arról, hogy az intézmény/intézménycsoport rendelkezik megfelelő kockázatkezelési stratégiával, amit az Igazgatóság is jóváhagyott. Az Igazgatóságnak kell gondoskodnia ezen stratégia továbbfejlesztéséről, a megfelelő limitek felállításáról és hogy az ügyvezetés megtegye a kellő lépéseket a kockázatok ellenőrzése és kontrollja érdekében, a stratégiában elvártaknak megfelelően.
3. A felügyelők ellenőrzik, hogy a kockázatkezelési stratégia, a folyamatok, a limitek dokumentáltsága megfelelő-e, felülvizsgálata és a szervezeten belüli elterjesztése (tudatosítás) megtörtént-e, a gyakorlatban is átültetésre került-e. A felügyelő megvizsgálja, hogy a szabályzatokban lefektetett folyamatoktól, limitektől való eltérések megkapják-e a kellő figyelmet és a szükséges jóváhagyást az illetékes vezetői szinttől és az Igazgatóságtól.
4. A felügyelők meggyőződnek arról, hogy az Igazgatóság és az ügyvezetés tagjai ismerik az intézmény által vállalt kockázatokat, és hogy ezen kockázatok milyen összefüggésben állnak az intézmény tőkemegfelelésével. Az ügyvezetés biztosítja, hogy a kockázatkezelési szabályzatok és folyamatok megfelelnek az intézmény kockázati profiljának és üzleti tervének, és hatékonyan illeszkednek az intézményi folyamatokba. Ez a felügyeleti elvárás magában foglalja azt is, hogy az ügyvezetés rendszeresen áttekinti a kapott kockázatkezelési jelentéseket, és azokban lévő információ tartalmát, üzenetét megérti. Ugyan ez vonatkozik az Igazgatóságra, és részükre biztosított kockázatkezelési jelentésekre is.
5. Az intézménynek rendelkeznie kell a kockázati profiljuknak megfelelő tőkemegfelelési belső értékelési eljárásrenddel (ICAAP). Az eljárásrend, folyamat milyensége arányban kell, hogy álljon az intézmény nagyságával, szervezetének összetettségével és üzleti stratégiájával.
6. Ha az intézménycsoport a kockázatok egyes elemeinek méréshez modelleket alkalmaz, akkor a felügyelő ellenőrzi azt, hogy az intézmény elvégzi-e a modell és a rendszerek független és rendszeres ellenőrzését, tesztelését.
7. A felügyelő ellenőrzi, hogy az intézmény/intézménycsoport megfelelő informatikai rendszerrel rendelkezik-e a kinnlevőségek nagyságának, minőségének és tartalmának mérésére, becslésére és jelentések készítéséhez. A jelentéseknek az Igazgatóság és az ügyvezetés részére, rendszeresen, határidőre kell elkészülniük és tükrözniük kell az intézmény kockázati profilját és tőkeszükségletét.
8. Az intézménynek rendelkeznie kell olyan szabályzatokkal, folyamatokkal, amelyek biztosítják, hogy az új termékek és új kockázatvállalások esetében az Igazgatóság vagy a megfelelő bizottság jóváhagyta azokat.
9. A nagyobb és összetettebb intézményektől elvárja a Felügyelet egy külön szervezeti egység (funkció) létrehozását, amelyik a kockázatok feltárásáért, monitoringjáért, kezeléséért és

²⁹ Core principles methodology, October/2006, Basel Committee on Banking Supervision/ Bank for International Settlements

csökkentéséért felelős. A felügyelő meggyőződik arról, hogy ezek a szervezeti egységeket a belső ellenőr rendszeres időközönként felülvizsgálja.

10. A felügyelő ellenőrzi, hogy az intézmény/intézménycsoport rendelkezik olyan kockázati, monitoring, kontroll funkciókkal, melyek egyértelműen elkülönülnek a kockázatot vállaló szervezeti egységtől. Ezen kockázati, monitoring és kontroll funkciók jelentenek közvetlenül az ügyvezetésnek és az igazgatóságnak a kockázatvállalásokról.
11. Az intézménynek rendelkeznie kell egy olyan szigorú, előre-tekintő stressz-tesztelő rendszerrel, amely bemutatja az esetleges, váratlan piaci változások, események lehetséges hatását az intézményre.
12. Az intézményeknek/intézménycsoportoknak rendelkezniük kell az egyéb materiális kockázatok (reputációs, stratégiai) felmérésére alkalmas megfelelő szabályzatokkal és folyamatokkal.

5.2.4 Negyedik lépés: SREP tőkeszükséglet meghatározása

5.2.4.1 Rendelkezésre álló szavatoló tőke

Mint az az ICAAP útmutatóban szerepel, a 2. pillérnél el lehet térni az 1. pillérbeli tőkefogalomtól mind a figyelembe vehető tőkeelemeket, mind az eszközök értékelésének módját illetően.

A módszerek tekintetében a Felügyelet explicite nem ír elő (nem támogat) és nem tilt semmilyen egyedi módszert, de azt megkívánja, hogy az alkalmazott megoldások prudensek legyenek, és ne mondjanak ellent általánosan elfogadott elveknek és módszereknek.

Amennyiben valamely intézmény él az eltérés lehetőségével, részletesen és alaposan dokumentálnia kell a választott megoldásokat és az 1. pillértől való eltéréseket, továbbá alaposan meg kell indokolnia a választott megoldás előnyeit.

Prudenciális szempontból a szavatoló tőke elemeinek a következő általános kritériumokat kell teljesíteniük:

- tartós forrásnak tekinthetők;
- a veszteségek fedezésére minden korlátozás nélkül bevonhatóak, akár a működés során (going concern), akár pedig egy esetleges felszámolási folyamatban;
- stabilnak kell lenniük.

Ezen szempontok némelyikének a számviteli tőke és eredmény fogalom sok esetben nem tesz eleget. A felügyelt intézménynek azonban lehetősége van a 2. pillér keretében a tőkeszükségletének fedezésére újabb fedezeti elemeket bevonni.

Mint az az ICAAP útmutatóban is megjelenik, az intézménynek meg kell tudni indokolnia az általa használt tőkeszükségletre felhasznált eszközök körét. Ennek vizsgálatához a következő – a számvitel által is alkalmazott – elvekből indul ki a Felügyelet:

- az eszköz értéke megbízhatóan mérhető;
- az egyes eszközök realizációjának valószínűnek kell lennie (egy esetleges nem várt veszteség előfordulása esetén is)³⁰.

A fentiek alapján, így többek között a következő elemek tekinthetők megfelelőnek a tőkeszükséglet fedezésére:

- kereskedési könyv nem realizált profitja;
- szabályozói szempontból be nem számított alárendelt kölcsöntőke, stb.

A fenti tőkeelemek azonban nem minden kockázati típus esetében nyújthatnak fedezetet. Hogy mely forráselemeket milyen kockázat(ok) fedezésére használják, azt az intézményeknek dokumentálnia és indokolnia kell.

A Felügyelet a hozzárendelés kritériumának elsősorban az inherens kockázat befolyásolhatóságának (likvidálásának) idejét veszi figyelembe, és azt várja el, hogy ez legyen összhangban a tőkeelem értékének várható változásaival. Tehát az 1. pillérben használt Tartósság elve itt is jelentkezik, csak a felvállalt kockázat típusától függő mértékben. Így nem fogadhatóak el pl. hitelezési kockázat fedezésére nem realizált (pl. kereskedési könyvi) nyereségek.

³⁰ Praktikusan ez azt jelenti, hogy a hitelezési veszteségre a hitelekből származó jövőbeni bevételek nem tekinthetők elfogadhatónak.

5.2.4.2 Szavatoló tőke szükséglet

A felügyelt intézményeknek az egyes kockázattípusok fedezéséhez szükséges tőke felmérése után a kockázatokat az ICAAP útmutatónak megfelelően aggregálniuk kell.

Amennyiben az aggregálás nem egyszerű összegzés, hanem valamilyen mértékben figyelembe veszi a diverzifikációs hatásokat is, akkor részletesen és közérthetően kell dokumentálni a módszert³¹. Alaposan meg kell indokolni a módszerválasztást, és meggyőző érvekkel kell tudni bizonyítani, hogy mind az egyes kockázatok fedezéséhez szükséges tőke, mind a teljes tőkeszükséglet becslése kellően konzervatív. Nem – vagy csak igen meggyőző indoklás alapján - vehető figyelembe diverzifikációs hatás a nem modellezett kockázatok esetén.

Az intézmény az ICAAP keretén belül meghatározza, hogy milyen biztonsági szintre akar tőkét tartani³². A Felügyelet megvizsgálja, hogy a választott biztonsági szint összhangban van-e az intézmény kockázatvállalási hajlandóságával és tőketervezésével. Ezen belül megvizsgálja, hogy egy esetleges tőkevesztés hatását milyen módon tudja az intézmény semlegesíteni.

Amennyiben ez a biztonsági szint eltér az 1. pillérben alkalmazottól (piaci kockázat 99%, a többi 99,9%), akkor (az ICAAP útmutatónak megfelelően) az intézményeknek be kell mutatniuk az általuk szükségesnek ítélt gazdasági tőke nagyságát az 1. pillérnek megfelelő biztonsági szinten is (és az 1. pillérbeli tőkefogalmat alkalmazva. Az így meghatározott 2. pillérbeli tőke és az 1. pillérbeli tőkeszükséglet közül a nagyobbik fogja képezni az 1. pillérben rendelkezésre álló tőkével való összehasonlítás alapját.

A Felügyelet az ICAAP útmutatóban leírtaknak megfelelően alapelveként egy éves időperiódusra követeli meg a gazdasági tőkeszükséglet meghatározását. Ettől az intézmény megfelelő indoklással eltérhet. Pl.: a piaci kockázat esetén, ha igazolni tudja, hogy a tényleges tartási periódus kellően nagy valószínűséggel rövidebb egy évnél³³, és a további veszteségek elkerülése érdekében megfelelő kontroll és menedzsment eljárások lépnek életbe.

5.2.4.3 Többlettőke előírás

Amennyiben komoly aggály merül fel a tekintetben, hogy az eddigiekben meghatározott tőke elegendő-e a kockázatok fedezésére, a Felügyelet – az intézménnyel konzultálva – többlettőke követelményt írhat elő. A többlet tőkekövetelmény az előzőekben részletezett SREP lépések során alakul ki. Összefoglalóan a többlet tőke előírásának tipikus esetei az alábbiak:

- a tőkeszámításban nem kellően tükröződő, a stratégiából fakadó kockázatok: pl. túl gyors növekedés, túl agresszív piacszerzés, gyors külföldi terjeszkedés (felvásárlások, alapítások); kockázatos üzleti modell
- a kellő tapasztalatok hiánya (új alapítású cég, erősen megújított management, stb.);
- a kockázatkezelési rendszer súlyosabb hiányosságai (beleértve az alkalmazott modellek nem kellő szintű monitoringját, validálását);
- a belső irányítás súlyosabb hiányosságai;
- a kellő konzervativizmus hiánya a tőkeszámításban (pl. túl optimista feltételezések, a konzervatív pótlékok nem elégséges mértékű alkalmazása, a stressz tesztek eredményének nem kellő figyelembe vétele);
- vitatható, kellően nem megindokolt módszerek alkalmazása a tőkekövetelmény kiszámításánál;
- ténylegesen bekövetkezett veszteségek.
- Az 1. sz. mellékletben bemutatott „Kockázatos portfóliók” esetében.

³¹ Itt is érvényes a feljebb már hangoztatott módszertani semlegességi elv, hogy a módszerek tekintetében a Felügyelet explicite nem ír elő (nem támogat) és nem tilt semmilyen egyedi módszert, de azt megkívánja, hogy az alkalmazott megoldások prudensek legyenek, és ne mondjanak ellent általánosan elfogadott elveknek és módszereknek.

³² Természetesen csak abban az esetben, ha az adott kockázattípus tőkekövetelmény-számítása belső modellen alapul.

³³ Itt elsősorban a tartott pénzügyi instrumentum piacának a likviditása a meghatározó.

A többlettőke előírást a Felügyelet az 1.pillér %-ában adja meg, vagy az 1. pillér összesen tőkekövetelményét, vagy az egyes kockázatok, vagy az érintett portfóliók tőkekövetelményét véve alapul, a hiányosság jellegének függvényében. A %-os többlettőke előírás azt jelenti, hogy a 2. pilléres tőkekövetelmény dinamikus kell legyen, az előírás a következő felülvizsgálatig folyamatosan betartandó.

5.2.4.4 Tőkeallokáció

Nem képezi a 2. pillér kötelező elemét, de nagyobb, fejlett mérési és ösztönzési rendszert alkalmazó bankoknál eléggé elterjedt megoldás, hogy – általában teljesítménymérési célból – a fentiekben meghatározott teljes tőkeszükségletet lebontják szervezeti egységekre és/vagy tevékenységekre. Ennek során kerül sor (amennyiben az összegzésnél diverzifikációs hatásokat is figyelembe vettek) az ún. diverzifikációs nyereség szétosztására is.

A tőkeallokációt a Felügyelet úgy tekinti, mint a tőkeszámítás egyfajta kontrollját, különösen akkor, ha teljesítménymérés kapcsolódik hozzá. Ez ugyanis közvetlen materiális érdekeket érint, ezért várható, hogy túl nagy torzításokat nem tartalmaz.

Magát az allokációs eljárást akkor kell alaposabban megvizsgálni, ha ennek révén határozódik meg valamely, a Felügyelet alá tartozó intézmény/intézménycsoport tőkeszükséglete. Ez esetben elvárás-ként fogalmazódik meg a felügyelt intézménnyel/intézménycsoporttal szemben, hogy bizonyítsa a Felügyeletnek, hogy az intézmények közötti szétosztás korrekt, nem eredményezi a felügyelt intézmény(ek) indokolatlanul alacsony tőkekövetelményét.

6 Kis intézményekre alkalmazott felügyeleti felülvizsgálati folyamat

A Felügyelet az arányosság elvét az ICAAP útmutatóban meghatározottak szerint a SREP folyamatában is alkalmazni kívánja. Az arányosság elvének alkalmazásában kis intézménynek az ICAAP útmutatóban meghatározott intézmények számítanak. Az arányosság elvének az alkalmazása nem jelenti azt, hogy a Felügyelet a kis intézményekre vonatkozóan nem követeli meg a CRD, a Hpt. és a további hazai szabályozás által meghatározott előírásoknak való megfelelést, de annak ellenőrzése és a megfelelés szintjének megkövetelése során a kis intézmények esetében egyszerűsítettebb módon jár el.

6.1 Alapelvek:

1. A kis intézmények esetében a SREP elsősorban a kérdőíves felmérésből valamint az adatszolgáltatásból rendelkezésre álló adatokból származó információkon alapul. Ezzel a módszerrel biztosítható, hogy a kis intézmények nagy száma mellett is hatékonyan begyűjtésre és feldolgozásra kerüljenek mindazon információk, amelyekre a SREP keretében a Felügyeletnek a döntései meghozatalához szüksége van. A kérdőíves felmérést a Felügyelet minden évben elvégzi, annak eredményeit összehasonlítja az adatszolgáltatásból valamint a helyszíni, nem helyszíni ellenőrzésekből szerzett információkkal, melynek eredményeképpen kiszűrésre kerülnek azok az intézmények, amelyekkel szemben a SREP keretében valamilyen felügyeleti intézkedés meghozatala szükséges.
2. A módszertani útmutató szerepe az, hogy az ICAAP útmutatóval összhangban meghatározza, hogy az egyes kockázati kategóriákon, illetve csoportokon belül mely kockázati elemeket kell vizsgálni a kis intézményeknél, és melyek azok a helyzetek (példásképpen, nem teljes körűen, az idők során folyamatosan bővíthető módon), amelyek bekövetkezése vagy fennállása esetében a Felügyelet a SREP keretében intézkedést hoz.
3. A SREP keretében hozott intézkedéseknek nem kizárólagos eszköze a többlet tőkekövetelmény meghatározása, hanem az lehet a kockázatok csökkentésére szóló felhívás, kockázatkezelés minőségének a javítására, belső szabályzat módosítására, szervezeti átalakításra való felszólítás, belső oktatás, képzés megkövetelése, új vezető vagy szakértő alkalmazása.
4. A SREP keretében a Felügyelet valamennyi kis intézményt vizsgálja, ugyanakkor nem szándéka minden egyes intézményre többlet egyedi tőkekövetelményt előírni, célja kiválasztani azt a kört, amely esetében joggal indokolható a felügyeleti intézkedés, illetve ezen belül különösen a többlet tőkekövetelmény meghatározása. Az 1. pillérben meghatározott tőkekövetelmény a megfelelő tőkeellátottsággal, prudens módon tevékenykedő kis intézmények számára, amennyiben a 2. pillér folyamatai során (ICAAP, SREP) további releváns kockázati elemek nem kerülnek meghatározásra, és a tőketerv és stressz teszt eredmények ezt alátámasztják, elviekben önmagában is elegendő lehet.
5. A többlet tőkekövetelmény összegének meghatározásánál törekedni kell arra, hogy az alapvetően egy egységes módszertan alapján kerüljön megállapításra, a végső összeg meghatározásánál azonban az adott intézményre vonatkozó valamennyi egyéb körülményt is mérlegelni kell, ezért nem készíthető olyan számítási útmutató, ami alapján mindenki számára egyértelműen kiszámítható lenne a felügyeleti felülvizsgálat során megállapítandó tőkekövetelmény. (Ez azt is jelenti, hogy a SREP-nek nem célja a szabályozói tőkekövetelmény számítás alternatív rendszerének a kidolgozása). A felügyeleti intézkedést igénylő intézményi kör kiszűrése tehát többé-kevésbé sztenderdizált folyamat, ugyanakkor a konkrét intézkedés jellegének és mértékének a megállapításához a jelen útmutató csak elvi segédletet ad, mivel ahhoz az adott intézményt jellemző egyedi információkat is értékelni kell.
6. A SREP keretében felügyeleti intézkedést alkalmazni, ezen belül esetlegesen többlet tőkekövetelményt azoknak az intézményeknek a számára kell előírni, amelyeknél a követ-

**PÉNZÜGYI SZERVEZETEK
ÁLLAMI FELÜGYELETE
HUNGARIAN FINANCIAL
SUPERVISORY AUTHORITY**

kezőkben felsorolt esetek valamelyike fennáll, és ez hiányos belső kontrollrendszerrel párosul, tőkével nem megfelelően fedezett, és összességében a prudens működés nem biztosított:

- az átlagoshoz képest kockázatosabb körülmények között (pl. földrajzi környezet, magasabb kockázatú ügyfélkör) működnek,
 - valamely mutatójuk magasabb kockázati szintet jelez (pl. rossz eszközminőség, működési veszteségek, likviditási nehézségek, magas kamatláb kockázat, koncentrációs kockázat stb.),
 - a Felügyelet vagy egyéb külső vizsgálat vezetési, kockázatkezelési vagy belső ellenőrzési problémát tár fel,
 - olyan csalás, visszaélés vagy működési probléma állt fent a közelmúltban, ami veszélyezteti a hosszú távú működést,
 - olyan tevékenységet végez, amely nem megszokott egy kis intézménytől (pl. határon átnyúló szolgáltatások, fejlett derivatív eszközökkel való kereskedés, külföldi értékpapírok vásárlása)
 - az intézmény működésére várhatóan döntő hatással járó új típusú tevékenységbe kezd vagy új piacokra tör be,
 - az intézmény stratégiai céljaival ellentétben jelentősen veszít működési területének piaci részarányából, a további működést veszélyeztető mértékben csökken az ügyfélszáma és üzleti volumene,
 - az intézmény által kínált pénzügyi kondíciók lényegesen eltérnek a piacon megszokottól,
 - az intézmény nem tart be alapvető, felügyeleti ajánlásokban és módszertani útmutatókban leírt eljárásokat, amelyek veszélyeztetik a prudens működését,
 - nem áll rendelkezésére olyan vezetői, szakértői ismeret vagy technikai, informatikai feltétel, amely az általa végzett tevékenységhez, annak kockázataihoz feltétlenül szükséges lenne,
 - az intézménnyel szembeni bizalom az ügyfelei vagy piaci partnerei részéről megromlott,
 - az intézmény stratégiája a várható makrogazdasági és szektoron belüli körülmények, valamint az intézmény helyzete, gazdálkodása alapján nem tekinthető megalapozottnak,
 - az intézmény által alkalmazott ICAAP minősége nem megfelelő,
 - az intézmény érzékenységi vizsgálatokat vagy stressz teszteket nem végez annak megállapítására, hogy jelentős gazdasági recessziók esetén milyen mértékben növekednek meg lényeges kockázatai, és mekkora a fedezésükhöz szükséges tőke mennyisége. Hitelkockázat esetén a minimum tőkekövetelmény 10%-át írja elő a Felügyelet többlet tőkekövetelményként, ha az intézmény nem tudja bizonyítani, hogy stressz helyzetekben ennél kevesebbre van szüksége a biztonságos működéshez.
 - az intézmény tulajdonosi viszonyai nem teszik lehetővé a hatékony tulajdonosi kontroll működését,
 - szövetkezeti hitelintézet esetében nem tagja valamely intézményvédelmi alapnak.
7. A tőkekövetelmény meghatározásnak összhangban kell lennie a negyedéves monitoring eredményeivel és fel kell használnia a helyszíni és nem helyszíni ellenőrzések során szerzett információkat is.

8. Amennyiben az intézmény a maga számára az ICAAP alkalmazása során magasabb tőkekövetelményt tart szükségesnek, és a Felügyelet ezen felül nem állapít meg többlet tőke követelményt, az intézmény által számított magasabb tőkekövetelményt tekinti a Felügyelet a 2. pillér tőkeszükségletének.

6.2 Felügyeleti intézkedések, ezen belül többlet tőkekövetelmény előírás szükségességének tipikus esetei kis intézmények esetében az egyes kockázati kategóriáknak, illetve csoportoknak megfelelően

A Felügyelet az ICAAP témájában közzétett módszertani útmutatóval összhangban a felügyeleti intézkedés és a többlet tőkekövetelmény meghatározás szükségességét az alábbi kockázati kategóriáknak, illetve csoportoknak megfelelően vizsgálja:

- I. Környezet
 1. Külső tényezők kockázata
- II. Vállalatirányítás
 1. Tulajdonosi joggyakorlás
 2. Stratégiai kockázat
 3. Belső irányítás
 4. Belső kontroll rendszer
- III. Piaci megjelenés
 1. Termékek és szolgáltatások
 2. Ügyfélkockázatok
 3. Engedély nélküli tevékenységek
 3. Inkorrekt piacbefolyásolás
- IV. Üzleti folyamatok és tőke
 1. Hitelkockázat
 2. Piaci kockázat
 3. Kamatláb-kockázat
 4. Likviditási kockázat
 5. Működési kockázat
 6. Tőke és jövedelmezőség
 7. Koncentrációs kockázat (egyedi ügyfelek, földrajzi)
 8. Egyéb kockázatok

A hatályos magyar jogszabályok a SREP keretében előírható maximum többlet tőkekövetelményt az 1. pillér szerint kiszámított tőkekövetelmény szerinti összegben állapítják meg, amely kiegészülhet még a kivételes intézkedések keretében előírt többlet tőkekövetelménnyel. Ez az útmutató kizárólag a SREP keretében előírható felügyeleti intézkedésekkel foglalkozik.

A kis intézményeknél feltárt hiányosságok és a SREP keretében alkalmazandó felügyeleti lépések közötti kapcsolatot az alábbi táblázat mutatja be. A táblázatot, a hiányosságok kategóriába sorolását és %-os többlettőke előírás megadását a Felügyelet kiinduló alapnak szánja, a gyakorlatban további szempontok is felmerülhetnek, és mérlegelésre kerülhetnek.

A feltárt hiányosságok és problémák a jelentőségük alapján három csoportba kerülnek besorolásra, az I. kategória a legsúlyosabb, a III. kategória az enyhébb hiányosságokat jelzi. Amennyiben az adott intézménynél csak III. kategóriába eső problémák kerülnek feltárássra, akkor a Felügyelet

**PÉNZÜGYI SZERVEZETEK
ÁLLAMI FELÜGYELETE
HUNGARIAN FINANCIAL
SUPERVISORY AUTHORITY**

nem feltétlenül ír elő többlet tőkekövetelményt, illetve annak összege nem haladja meg az 1. pillér keretében számított tőkekövetelmény 33%-át. Minél több III. kategóriába eső hiányosság kerül feltárára, annál közelebb esik az érték a 33%-hoz.

II. kategóriába eső probléma feltárása esetén a Felügyelet által előírt többlet tőkekövetelmény 0-66% közé, I. kategóriába eső probléma esetén pedig a 0-100% közé esik, szintén attól függően, hogy hány egyéb és milyen kategóriába eső hiányosság merült fel az intézmény működésében.

Amennyiben az adott probléma vagy hiányosság megoldásra kerül, a Felügyelet azt a következő SREP keretében veszi figyelembe.

A feltárt hiányosságokra adható felügyeleti válaszlépések

Kockázati kategória/kockázati elem	Feltárt hiányosság, probléma	Felügyeleti intézkedés	Probléma kategória	Elsődleges Információforrások
I. Környezet				
1. Külső tényezők	1.1. Az átlagoshoz képest kockázatosabb körülmények közötti működés, makrogazdasági ciklusok negatív hatási	Felhívás a tevékenység diverzifikációjára	II	Adatszolgáltatás, kérdőív, felügyeleti vizsgálatok
	1.2. Magas geográfiai koncentrációs kockázat	Fokozottabb figyelem a kockázatkezelés során	III	Kérdőív, felügyeleti vizsgálat, szektorelemzés
	1.3. Intézményvédelmi szervezeti tagság hiánya	Fokozottabb figyelem a kockázatkezelés során	I.	Kérdőív, adatszolgáltatás
II. Vállalatirányítás				
1. Tulajdonosi joggyakorlás	1.1. Tulajdonosi kontroll hiánya, vagy gyengesége	Felhívás a tulajdonosi kontroll erősítésére	III	Adatszolgáltatás, felügyeleti vizsgálat
2. Stratégiai kockázat	2.1. Az intézmény stratégiája nem megalapozott	Felhívás a stratégia megváltoztatására	II	Felügyeleti vizsgálat, adatszolgáltatások
	2.2. A tulajdonosok osztalékpolitikája nem teszi lehetővé a szavatoló tőke szükséges növekedését	A tulajdonosok figyelmének felhívása a lehetséges problémákra	II.	Adatszolgáltatás, kérdőív
	2.3. Bizalom megromlása (reputációs kockázat)	A tevékenység fokozottabb felügyeleti figyelemmel kísérése	I.	Felügyeleti vizsgálat, piaci információk, kérdőív
3. Belső irányítás	3.1. Vezető állású személy képességeiben meglévő vagy szakértői hiányosságok	Felszólítás a hiányosságok megszüntetésére, oktatás, továbbképzés elrendelése	I	Felügyeleti és egyéb szervezetek vizsgálatai, prudenciális megbeszélések tapasztalatai.
	3.2. Nem engedélyezési hatáskörbe tartozó vezetők végzettségével, szakmai gyakorlatával kapcsolatos problémák	Szakmai továbbképzésre felhívás	III	Kérdőív, felügyeleti vizsgálatok
	3.3. Korábbi felügyeleti határozatok be nem tartása	Felügyeleti határozatok betartására kötelezés	I	Felügyeleti vizsgálat, kérdőív

	3.4. Felügyeleti ajánlások, módszertani útmutatók be nem tartása	Ajánlások, útmutatók betartására való figyelemfelhívás	II	Felügyeleti vizsgálat
	3.5. Egyéb felügyeleti felhívás (pl. vezetői levél, vezetői körlevél) figyelmen kívül hagyása	A felügyeleti felhívások követségének szorosabb figyelemmel kísérése	II.	Felügyeleti vizsgálat, kérdőív
4. Belső kontroll rendszer	4.1. A Felügyelet vagy egyéb külső vizsgálat vezetési-ellenőrzési, kockázatkezelési vagy belső ellenőrzési problémát tár fel	Kockázatkezelési és ellenőrzési hiányosságok kijavítására kötelezés	I	Felügyeleti és más szervek vizsgálati anyagai
	4.2. Jelentős hiányosságok a piaci kockázatkezelési és ellenőrzési rendszerben	Kockázatkezelési és ellenőrzési hiányosságok kijavítására kötelezés	I	Felügyeleti vizsgálatok, adatszolgáltatás
III. Piaci megjelenés				
1. Termékek és szolgáltatások	1.1. Az intézmény által nyújtott szolgáltatások és termékek elavultak, nem illeszkednek a piaci igényekhez	Felhívás termék és szolgáltatási kínálatának módosítására	III	Felügyeleti és más szervek vizsgálati anyagai, adatszolgáltatás
	1.2. Kis intézménytől nem megszokott tevékenység végzése	A tevékenység fokozottabb felügyeleti figyelemmel kísérése	III	Kérdőív, felügyeleti vizsgálat, adatszolgáltatás
	1.3. Új típusú tevékenységek, piacok	Új tevékenységek és piacok fokozottabb felügyeleti figyelemmel kísérése	III	Adatszolgáltatás, Felügyeleti vizsgálat, kérdőív
	1.4. Piaci részarány csökkenése/növekedési ütem elmaradása a szektor átlagtól	Felhívás üzletpolitikájának módosítására	III	Felügyeleti vizsgálat, kérdőív, adatszolgáltatás, Pszáf elemzések
2. Ügyfélkockázatok	2.1. Az intézmény ügyfélstruktúrája problémás, erősen koncentrált ágazat, termék vagy kor szerint.	Felhívás ügyfélstruktúrájának módosítására	II	Felügyeleti és más szervek vizsgálati anyagai, adatszolgáltatás
3. Engedély nélküli tevékenységek	3.1. A Felügyelet vagy egyéb külső vizsgálat engedély nélküli tevékenységet tár fel	Az engedély nélküli tevékenységek megszüntetésére kötelezés	II	Felügyeleti és más szervek vizsgálati anyagai, adatszolgáltatás
4. Inkorrekt piacbefolyásolás	4.1. Az intézmény megengedhetetlen eszközöket alkalmaz akvizíciós, marketing és közvételteli politikájában.	Felhívás akvizíciós, marketing és közvételteli politikájának megváltoztatására.	II	Felügyeleti és más szervek vizsgálati anyagai, adatszolgáltatás
IV. Üzleti folyamatok és tőke				

1. Hitelkockázat	1.1. Eszközminősége a hasonló hitelintézetekhez képest az alsó 10 és 20% között van	Hitelkockázatok csökkentésére szóló felhívás	III	Adatszolgáltatás
	1.2. Eszközminősége a hasonló hitelintézetekhez képest az alsó 10%-ban van	Hitelkockázatok csökkentésére szóló felhívás	II	Adatszolgáltatás
	1.3. Jelentős, éves szinten a saját tőke 5 %-át meghaladó hitelezési veszteségek az elmúlt 3 évben.	Hitelezési veszteségek keletkezésének kivizsgálása	II	Felügyeleti vizsgálat, adatszolgáltatás, Kérdőív
	1.4. A függővé tett kamatok aránya a fennálló tőkekövetelések öt százalékát meghaladja és legalább 30 %-kal magasabb a szektorátlagnál.	Hitelezési veszteségek keletkezésének kivizsgálása	III	Adatszolgáltatás
	1.5. Jelentős hiányosságok a hitelezési kockázat kezelési és ellenőrzési rendszerben	Kockázatkezelési és ellenőrzési hiányosságok kijavítására kötelezés	I	Felügyeleti vizsgálat, más szervezetektől kapott vizsgálati anyagok
	1.6. Átlagosnál nagyobb hitelkockázatú partnerkör a minősítések és az ágazati kockázatok alapján.	Részletesebb jelentések, szigorúbb kockázatkezelési eljárások megkövetelése	III	Kérdőív, felügyeleti vizsgálat
	1.7. Új hitelezési termékek bevezetése, különös tekintettel a magyar piacon nem szokványos és bejártatott konstrukciókra.	Új termékek figyelemmel kísérése	III	Kérdőív, felügyeleti vizsgálat
	1.8. A hitelintézet a Hpt. 76-85.§-aiban foglalt prudenciális korlátok határértékeihez közeli mutatókkal működik (90 % feletti értékek)	Prudenciális korlátok szigorúbb figyelemmel kísérése	III	Adatszolgáltatás
	1.9. 70 %-os mértéket meghaladó átlagos LTV (ingatlan fedezet) mutató, egyéb fedezetek hiányában.	Ingyenhitelkezési tevékenység figyelemmel kísérése	III	Kérdőív, felügyeleti és egyéb vizsgálatok anyagai, adatszolgáltatás
	1.10. Magas ország kockázat	A tevékenység fokozottabb felügyeleti figyelemmel kísérése	Többlet tőkekövetelmény előírása külön módszertan szerint	Adatszolgáltatás
2. Piaci kockázat	2.1. Jelentős, a piaci kockázatból jelentkező veszteségek az elmúlt 3 évben	Piaci kockázat veszteségek keletkezésének kivizsgálása	II	Kérdőív
	2.2. Átlagostól eltérő kondíciójú termékek	Kondíciók felülvizsgálatára való felhívás	III	Felügyeleti vizsgálatok, kérdőív

3. Kamatláb-kockázat	3.1. Kamatláb érzékenységi vizsgálat magas kockázatot jelez	Kamatláb-kockázat kezelési technikák fejlesztésére felhívás	Többlet tőkekövetelmény előírása külön módszertan szerint	Felügyeleti vizsgálatok, adatszolgáltatás
4. Likviditási kockázat	4.1. Gyakori likviditási nehézségek, többlet forrásbevonási lehetőségek hiánya, GAP analízis magas lejáratú különbségeket mutat	Likviditási kockázat kezelési technikák fejlesztésére felhívás	II.	Kérdőív, adatszolgáltatás, felügyeleti elemzés
5. Működési kockázat	5.1. Jelentős, működési kockázatból származó veszteségek az elmúlt 3 évben	Működési kockázat veszteségek keletkezésének kivizsgálása	II	Kérdőív
	5.2. Jelentős tevékenységek kiszervezése, nem kellő figyelem a kiszervezett tevékenységet végzőre	Kiszervezett tevékenység fokozottabb figyelemmel kísérésére felhívás	III	Adatszolgáltatás, felügyeleti ellenőrzés, kérdőív
	5.3. Nyilvántartási, adminisztrációs problémák (Nem csak a működési kockázatok nyilvántartásának vonatkozásában)	Nyilvántartási hiányosságok kiküszöbölésére vonatkozó felhívás	II	Felügyeleti vizsgálat, ügyfélpanaszok, adatszolgáltatások
	5.4. Informatikai hiányosságok	Informatikai hiányosságok kiküszöbölésére vonatkozó felhívás	II	Helyszíni és nem helyszíni vizsgálatok, ügyfélpanaszok
6. Tőke és jövedelmezőség	6.1. Az 1. pilléرنél magasabb ICAAP érték		Többlet tőkekövetelmény előírása ICAAP értéktől és a felügyeleti kockázattértékelés eredményétől függően	Adatszolgáltatás, kérdőív
	6.1. Szavatoló tőke előző év végi állapothoz képest 10%-nál nagyobb csökkenése	Tőketerv készítésére kötelezés	II.	Adatszolgáltatás

7 A SREP lezárása: SREP következtetések, felügyeleti intézkedések

A 4.2. pontban bemutatott felügyeleti felülvizsgálati folyamat utolsó lépése a RAS (kockázatok és kockázatkezelés értékelése), az ICAAP áttekintése, és a minimumkövetelményeknek való megfelelés áttekintése után a SREP következtetések levonása.

A Felügyelet a SREP lefolytatása után a következő következtetésekre juthat:

- Az intézmény belső tőkeallokációs folyamata (ICAAP) megfelelően felméri a viselt kockázatokat, a kockázatkezelés jó színvonalú, hiányosságok nem állapíthatók meg, és a pillér 1, szabályozói tőke, valamint a pillér 2 mögé allokált tőke megfelelő fedezetet nyújt az intézmény kockázatainak fedezetéhez. A Felügyelet ebben az esetben az intézmény által benyújtott ICAAP dokumentációt elfogadja, további (az intézmény által megállapított tőkeszükségleten felüli) tőkekövetelményt nem állapít meg, és nem ír elő intézkedéseket a kockázatok szintjére, a kockázatkezelési és vállalatirányítási módszerek változtatására sem.
- Az intézmény belső tőkeallokációs folyamata (ICAAP) nem felel meg mindenben a felügyelet elvárásainak, a kockázatkezelési folyamatban hiányosságok állapíthatók meg, és a pillér 1, szabályozói tőke, valamint a pillér 2 mögé allokált tőke nem nyújt megfelelő fedezetet az intézmény kockázatainak fedezetéhez. A Felügyelet ebben az esetben az intézmény által benyújtott ICAAP dokumentációt nem, vagy csak megjegyzésekkel fogadja el, illetve elfogadja, de további (az intézmény által megállapított tőkeszükségleten felüli) tőkekövetelményt tart szükségesnek, intézkedéseket ír elő a kockázatok szintjére, a kockázatkezelési és vállalatirányítási módszerek változtatására vonatkozóan.

Ez utóbbi esetben a Hpt. 153§-ban felsorolt intézkedéseket hozhatja, jellemzően az alábbiakat:

- A felülvizsgálat kockázatkezelési/vállalatirányítási hiányosságokat állapít meg, amelyekre súlyosságuk mértékének megfelelően prudenciális levélben, vagy határozatban intézkedéseket ír elő.
- A felülvizsgálat a kockázatkezelési/vállalatirányítási hiányosságokon túl az intézmény által az ICAAP-ben bemutatott tőkeigényt nem tartja elegendőnek, és többlet tőkeszükségletet határoz meg. A többlet tőkeszükségletet az intézmény felé megfelelően indokolja és dokumentálja.
- A felülvizsgálat olyan magas kockázati szintet állapít meg, hogy szükségessé válik a kockázati szint csökkentésének előírása

8 Az 1. és a 2. pillér tőkeszükséglete közötti elfogadható eltérések

Jelen fejezetben azokat az eseteket tekintjük át, amikor a 2. pillérben alkalmazott tőkeszámítás eltér az 1. pillér tőkeszükséglet számításától. Meghatározzuk azokat a feltételeket, amelyek fennállása szükséges ahhoz, hogy a 2. pillérben alkalmazott eltérések a felügyelet számára elfogadhatóak legyenek, és meghatározzuk a tőkeszükséglet eltérés lehetséges intervallumait. Ez a fejezet tehát azon intézményeknek ad útmutatást, akik nem az „1. pillér+” módszert alkalmazzák a 2. pilléres tőkeszükséglet kalkulálásához.

A Felügyelet álláspontja, hogy a 2. pillérben az ICAAP számításoknál elfogadhatónak tart minden, jól megindokolt, és az előzetesen közzétett feltételeknek megfelelő eltérést, de korlátozza az egyes kockázatok esetében figyelembe vehető tőkeszükséglet csökkenést.

Az 1-es és a 2-es pillér tőkeszükségletének meghatározása során a következő esetekben fordulhat elő eltérő tőkeszükséglet a 2. pillérben:

1. kockázaton belül és kockázatok között ható diverzifikációs hatások figyelembe vétele
2. különbségek a számítás módszerében
 - a. eltérések az alkalmazott modellben
 - b. eltérések az alkalmazott kockázati paraméterekben (pl. downturn vagy “normal” LGD)
3. különbségek a megfogalmazott kockázati étvágyban (pl. eltérő megcélzott minősítés)
4. egyéb számítási, számbavételi, értékelési különbségek

A következőkben a fenti három alapesetet tekintjük át részletesen

8.1 A diverzifikációs hatás figyelembe vétele

A diverzifikáció tudatos kezelése, mérése és a kockázatkezelésben, teljesítménymérésben vagy akár a stratégiában való figyelembevétele egy fejlettebb kockázatkezelési kultúrát jelent, és a kockázatok csökkentésében jelenik meg. A diverzifikáció kezelése egyszersmind a koncentráció kezelését is jelenti, mivel a koncentráció nem más, mint nem kellő mértékű diverzifikáció.

A diverzifikációs hatás kalkulálása olyan fejlett kockázatkezelési technikák alkalmazását jelenti, amely sem hazánkban, sem a világ egyetlen más országában sem tekinthető tömegesnek, erőforrás igényessége miatt kifejezetten a legnagyobb, legfejlettebb módszereket alkalmazó csoportokra jellemző. Nálunk legfeljebb 5-10 banknál találkozhatunk olyan fejlett rendszerekkel, amelyek a piaci és működési kockázatoknál eddig is megengedett belső diverzifikáció mellett egyéb kockázatok belső diverzifikációját ill. a kockázatközi diverzifikációt is figyelembe veszik.

8.1.1 A diverzifikációs hatás (nyereség) definíciója

A diverzifikáció lényegében azt jelenti, hogy egy portfólió kockázata nem lehet nagyobb, mint részportfóliói³⁴ kockázatának összege³⁵. A diverzifikációs hatás vagy nyereség pedig a kettő - azaz a részportfóliók kockázatának összege, ill. a teljes portfólió kockázata - különbsége. Ez a különbség annál nagyobb, minél kevésbé „mozog együtt” (korrelál) a részportfóliók kockázata.

8.1.2 A diverzifikációs nyereség kiszámítása

A diverzifikációs hatásról csak akkor beszélhetünk, ha a kockázatot mérjük. Nagyon sokféle kockázati mérték képzelhető el, és számos van használatban. A legelterjedtebbek a szórás, a VAR és az ES (expected shortfall). Manapság szinte általánosnak lehet tekinteni a VAR használatát könnyű interpretálhatósága miatt: egy p valószínűségi szinthez tartozó VAR az a szám, amelyet a veszteségek p valószínűségi szintjénél meghalnak.

³⁴ Maguk az egyedi kitétségek is kezelhetők (egy elemű) részportfólióként.

³⁵ A diverzifikációnak van egy másik eleme is, nevezetesen, hogy a kitétségek minél egyenletesebben oszoljanak meg. Ezt a granularitásnak is nevezett kérdést a diverzifikációs nyereség figyelembe vételének tárgyalásakor általában figyelmen kívül hagyják, mi is így teszünk.

séggel nem fognak meghaladni. Tőkeszámítási környezetben általában legalább 99%-os valószínűségi szinteket használnak. Ezt azért érdemes hangsúlyozni, mert a tőkekövetelmény, ill. a diverzifikációs nyereség is függ a mérték és a valószínűségi szint meghatározásától. A VAR és az említett valószínűségi szintek lényegében „közmegegyezés” eredményei, az utóbbiaknak a minősítő intézetek minősítéseihez való köthetőségük ad objektívabb alapot).

Az igazi nehézséget a portfóliók (diverzifikációs hatást is figyelembe vevő) kockázatának kiszámítása jelenti. Ehhez ugyanis szükségünk van bizonyos, a rész-kockázatok közötti függőségekre vonatkozó feltételezésekre.

Az a legegyszerűbb és szokásos módszer, hogy a kitétségek (vagy általánosabban részportfóliók) kockázatát összegezzük, igen konzervatív megközelítés. E mögött ugyanis az a feltételezés áll, hogy a kitétségek (részportfóliók) kockázata tökéletesen korrelált, teljesen együtt mozog (ez piaci kockázatok esetén pl. részvényárak tökéletes együttmozgását jelenti, hitelkockázatok esetén a defaultok együttes bekövetkeztét (vagy nem bekövetkeztét), hasonlóképpen a működési kockázatok esetén a káresemények együttes bekövetkeztét (vagy nem bekövetkeztét). Ha az egyes kockázat típusokat nem külön nézzük, hanem együtt, akkor az összegzésük azt a feltételezést jelenti, hogy (némileg leegyszerűsítve) a nagy hitelveszteségek, piaci veszteségek és működési kockázati veszteségek egyszerre következnek be (vagy nem következnek be), tehát mintha egy „mindent vagy semmit” világban élnénk.

Ez a valóságban nyilván nincsen így, ezért a fenti összegzés elvileg a kockázatok felülbecsléséhez vezet. Hogy ez végül is még sincsen szükségszerűen így, az azért van, mert a sztenderd módszereknél ill. a hitelkockázathoz (még az IRB esetén is) olyan a kalibrálás (a különféle paraméterek és súlyok beállítása), hogy a kockázatok összegzésével iparági összesen kb. a B1-es tőkekövetelmény jöjjön ki. Az 1. Pillér keretein belül akkor érhetünk el a valós kockázati szintet leginkább közelítő kockázatomérést, ha a hitelkockázatra AIRB-t, a piacra VAR modellt, a működésre AMA-t használunk. Ez utóbbi kettőről lényegében elmondhatjuk, hogy valóban az adott kockázatok mérésének tekinthetők, és azt is, hogy ezeken belül figyelembe lehet venni a diverzifikációs hatásokat³⁶ is.

Ez a gondolatmenet kiterjeszhető a 2. pilléres kockázatokra is, bár lényegében csak a banki könyv kamatláb-kockázatát és az 1. Pillérben esetleg figyelembe nem vett hitelezési kockázatokat (pl. országkockázat)³⁷ lehet az 1. pillérbeliekhez hasonlóan mérni, és a velük kapcsolatos diverzifikációs hatásokat is hasonlóan kezelni³⁸.

8.1.3 A diverzifikációs hatás elismerésének feltételei, korlátai

A bankszabályozói ill. felügyeleti szakma a diverzifikációs hatás elfogadása tekintetében jelenleg érezhetően visszafogott. Nemzetközi munkacsoportokban folyik az erre vonatkozó információk gyűjtése, rendszerezése. Jelenlegi információk és benyomások szerint pillanatnyilag némileg kisebbségben vannak azok a felügyeletiek, akik azon az állásponton vannak, hogy kellő indoklás alapján elfogadják a diverzifikációs hatások érvényesítését, mégpedig egyedi elbírálás alapján³⁹. Elvileg az FSA is meggyőzhető arról, hogy nincs mindenütt tökéletes korreláció, azaz vannak diverzifikációs hatások, de kellő tapasztalatok és erőforrások híján 3 évre felfüggeszti ennek a tőkeszámításban való figyelembevételét. Mindenesetre az FSA deklarálja, hogy az ő kiindulása az összegzés. A felügyeletiek többsége óvatosan kezeli a kérdést, teljesen meg nem tiltva, de korlátok közé szorítva, és kihangsúlyozva a konzervatív kezelés szükségességét.

A felügyeleti óvatosság alapvető oka a tőkekövetelmény potenciálisan jelentős csökkenése, amelyhez hozzájárul egyrészt a problémára vonatkozó megfelelő felügyelési tapasztalat hiánya, másrészt a nagy

³⁶ A piacinál ez teljesen mindennapos, az AMA esetén még talán nem annyira. Korlátozás lényegében nincsen, csak annyi, hogy a diverzifikáció kezelésének korrektnek, a valóságot minél jobban megközelítőnek, megalapozottnak, megbízhatóknak, igazolhatónak, a szakmai közvéleménnyel elfogadhatónak kell lenniük: tehát a modellekkel szembeni szokásos megközelítések.

³⁷ Külön koncentrációs kockázat, mint említettük, nem létezik a diverzifikáció kezelése mellett, a többi kockázat pedig tipikusan vagy tőkepufferral, vagy kontrol folyamatokkal kezelhető.

³⁸ Az így kiegészített kockázati körben nincs sok értelme a pillérek közötti megkülönböztetésnek, tulajdonképpen csak „történelmi véletlen”, hogy nem mind az 1. Pillér alatt vannak.

³⁹ Egy nemzetközi munkacsoport úgy találta, hogy a kérdés kezelése szorosan összefügg azzal, hogy a tőkekövetelmény elsősorban az 1. pillérből kiindulva, ahhoz plusz tőkét hozzáadva akarjuk-e meghatározni (tipikus példa az FSA), vagy a 2. pillér tőkekövetelményére és a plusz tőke szükségességét tekintve kvalitatív szempontokra (pl. kockázatkezelés minősége, internal governance) támaszkodunk (az 1. pillért csak mint minimumot figyelembe véve (ennek a nézetnek is vannak fajsúlyos képviselői, mint pl. a németek)

modellezési kockázat, azaz hogy az eredmények függenek a választott mértéktől, az együttes eloszlásra ill. a függőségekre vonatkozó háttérfeltevésektől, ezeket nehéz igazolni (ill. biztos, hogy teljes mértékben nem állnak fent), kevés az adat, sokszor szakértői becslésekre kell hagyatkozni, stb..

A PSZÁF a SREP lefolytatásakor nem zárja ki a diverzifikációs nyereség figyelembe vételének lehetőségét, azonban az egyes intézmények ICAAP-jének áttekintésekor minden esetben egyedileg mérlegeli az intézmény által kellően megindokolt diverzifikáció figyelembe vételének lehetőségét, a mérlegelésnél a „szokásos” modellezési elvárásokat tartva szem előtt. Az intézménynek meg kell indokolnia a modellválasztást, vizsgálnia kell a modellfeltevések teljesülésének kérdését, be kell mutatnia, hogy más módszerek ill. más paraméterértékek (érzékenységvizsgálat, stressz teszt) milyen eredményre vezetnének⁴⁰, és mindezek alapján meg kell tudniuk győzni a Felügyeletet, hogy az ily módon számított tőkekövetelmény megfelelő lesz még egy komolyabb gazdasági visszaesés esetén is, és kitüntetett szerepet kell adni a use tesztnek valamint a modellek folyamatos validálásának.

- csak valóban mért, azaz megfelelő minőségű belső modellel meghatározott, jól dokumentált kockázatok közötti diverzifikációs hatások ismerhetőek el (egyszerűbb módszerekkel ill. tőkepufferrel kezelt kockázatok nem vehetők figyelembe a diverzifikációnál).
- megkövetelt a use teszt és experience teszt érvényesülése: mennyire épülnek be a használt módszerek az intézmény folyamataiba, illetve kerülnek alkalmazásra tőke tervezési, allokálási, árazási, teljesítménymérési célokra. A modellben rejlő bizonytalanságok kezelése kellő konzervativizmussal, érzékenységi vizsgálatok eredményeinek felhasználásával történik-e.
- Alkalmazza a szükséges érzékenység vizsgálati és stressz teszt technikákat, és stressz helyzetek esetében is elfogadható eredményeket ad.
- A modell rendszeresen validált és megfelelően karbantartott.

Fenti feltételeken túl a Felügyelet szükségesnek tartja a diverzifikációs hatás figyelembevételének korlátozását a maximálisan figyelembe vehető tőkeszükséglet csökkenés megadásával:

- maximálisan 5-10% hitelkockázaton belüli diverzifikációs hatás fogadható el
- A piaci és a működési kockázat esetében az 1. és a 2. pillérbeli érték közül automatikusan a magasabb kerül figyelembevételre a tőkekövetelmény kiszámításánál. Ennek az az indoka, hogy ezen kockázatok esetében az 1. pillérben is lehet a diverzifikációs hatásokat is figyelembe vevő belső modellt alkalmazni, és semmi indokát nem látjuk annak, hogy ez a modell csak a 2. pillérben kerüljön alkalmazásra. Így tehát itt csak az első pillérben figyelembe vett diverzifikációs hatásokat fogadjuk el.
- 5-10% 1. pilléren belüli kockázatok közötti diverzifikációs hatás fogadható el
- de az 1. pillérbeli kockázatok fedezésére szükséges tőke a fenti hatásokból eredően összesen max 5-10%-kal lehet alacsonyabb az 1. pillérbelinél
- 5-10% 1. pillér és 2. pillér közötti diverzifikációs hatás fogadható el (a SREP-ben eddig elfogadott összes szám összegéhez viszonyítva)

⁴⁰ Ezek a tesztek (és hatásuk kellő mértékű konzervativizmusban való tükröztetése) itt kiemelten fontos a nagy modellkockázatok (pl a korrelációs együttthatók bizonytalanságai) miatt!

A fentiekben leírt számítási módszert a következő példával illusztráljuk:

Tőkekövetelmény	1. pillér	ICAAP (diverzifikációva I együtt)	Diverzifikációs hatások az ICAAP-ban	SREP
1. Pillérbeli kockázatok				
Hitelkockázat	80	65	-10	72
Piaci kockázat	10	5	-2	10
Működési kockázat	10	11	-2	11
Kockázatok közötti diverzifikációi (1. pilléren belül)		-10	-10	0
	100	71	-24	93
2. pillérbeli kockázatok				
Kamatláb kockázat (banki könyv)		5		5
Ország kockázat		2		2
Elszámolási kockázat		0		0
Egyéb kockázat (1)		2		2
Egyéb kockázat (2)		1		1
Kockázatok közötti diverzifikációi (2. pilléren belül)		-4	-4	-4
Kockázatok közötti diverzifikációi (1 és 2 pillér között)		-3	-3	-3
	100	74	-31	96
Stressz teszt				
Stressz teszt		6		6
Tőkekövetelmény	100	80	-31	102

Megjegyzések:

A példában az egyszerűség kedvéért az összes százalékos korlátot 5%-nak vettük

1. Feltételezzük, hogy az 1. pilléren belüli kockázatok esetén az 1. pilléres és az ICAAP-beli számok csak a kockázatokon belüli diverzifikáció és a modellkülönbségek miatt térnek el.

2. Az 1. pillérbeli hitelkockázati tőkekövetelményből levonható 5% a diverzifikáció és további 5% a modellezési különbségek miatt (feltesszük, hogy az intézmény bizonyította az eltérések jogosságát és a Felügyelet elfogadta az indoklást)

3. Feltesszük, hogy a piaci és a működési kockázat az 1. pillérben sztenderd módszerrel van kiszámítva, a 2.-ban viszont belső modellel, melyeket a Felügyelet megfelelőnek talált. Feltesszük, hogy a 2. pillérbeli kockázatok tőkeigénye is a felügyelet által elfogadott modellel lett kiszámítva.

5. A piaci kockázatot nem csökkentjük sem a diverzifikáció, sem a modellezési különbségek miatt, mert a modellt nem az 1. pillérben alkalmazzák. Ha ott alkalmaznák, akkor az általa adott érték (5) lenne elfogadva, ha a modellt a Felügyelet rendben lévőnek találta.

4. A működési kockázatnál a magasabb ICAAP értéket fogadjuk el, mivel ez a belső modell nyilván pontosabban írja le a kockázatot, mint az 1. pillérben alkalmazott sztenderd módszer.

5. Az 1. pilléren belüli kockázatok közötti diverzifikációs hatást nem fogadjuk el, mert a piaci és a működési kockázatnál az 1. pillérben nem fejlett módszert alkalmaznak. Ha a 2. pillérbeli modelleket szerepeltetnék az 1. pillérben, akkor a 10 diverzifikációs nyereségből elfogadnánk 5-öt, az 1. pilléres tőkekövetelmény 5%-át, így összességében az 1. pilléres kockázatokra a SREP-ben $72+5+11-5=83$ tőke szerepelne

6. Feltételezzük, hogy az egyéb diverzifikációs és a 2. pilléres számokat korrektnek találtuk (a stressz tesztből adódó biztonsági többlettel együtt,) ezért ezeket változatlanul elfogadjuk. A 2. pilléren belüli diverzifikációt azért fogadhatjuk el, mert a feltételezésünk szerint azok a kockázatok mind modellel kezeltek), az 1. és 2. pillér közöttit pedig azért, mert mértéke (3) nem haladja meg az eddig jóváhagyott SREP számok összegének (99) 5%-át.

8.2 Különbségek a számítás módszerében

Az 1. pillérben számított tőkeszükséglethez képest a 2. pillérben eltérő eredményre juthat az intézmény, amennyiben nem „1. pillér +” módszert használ.

A 2. pillérben a belső tőkeszámításra az intézmény szabadon választhatja meg a módszereit, be kell azonban mutatnia a felügyeletnek, hogy számítási módszerei és alkalmazott feltétel rendszere a hazai körülményekre reálisan alkalmazhatóak és megfelelően tükrözik az intézmény valós kockázatait.

A szabad módszerválasztás azonban nem jelenti azt, hogy a Felügyelet számára elfogadható olyan megoldás, ami nem eredményez az 1. pillérben alkalmazott módszernél pontosabb kockázatmérést, csak fellazítja az 1. pillérben használt feltételeket (súlyokat, paramétereket). Az 1. pillérben a fejlett módszerek tekinthetőek jól közelítő kockázatmérési módszereknek, ez indokolja, hogy annak, aki ilyen közelítéssel nem tudja mérni a kockázatot, azaz sztenderd módszert használ, számolnia kell a sztenderd módszerekbe beépített kockázat-felülbecsléssel. Ez nem kerülhető meg a 2. pillérben, amennyiben az intézmény nem tudja bebizonyítani, hogy az 1. pillérben alkalmazottnál pontosabb kockázatmérési módszert használ.

A Felügyeletnek itt minden esetben meg kell tudni győződnie arról, hogy az 1. pillérhez képest alkalmazott számítási eltérések indokoltak, megfelelően tükrözik az intézmény kockázati profilját. Amennyiben a Felügyelet erről meggyőződik, a diverzifikációs hatás figyelembevételéhez hasonlóan bizonyos határok között az 1. pillér eredményéhez képest alacsonyabb 2. pilléres tőkeszükségletet elfogadhatónak tart⁴¹. Természetesen az intézmény szabályozói minimum tőkeszükséglete ebben az esetben sem lehet alacsonyabb az 1. pillér tőkeszükségleténél. A számítás módszerének eltérései a Felügyelet jelenlegi álláspontja szerint 5-10%-os tőkeszükséglet csökkenésig elfogadhatóak.

8.3 Különbségek a megfogalmazott kockázati étvágyban

Az intézmények az 1. pillérben alkalmazott feltételezésektől eltérő kockázati szintet célozhatnak meg.

Az 1. pillérben alkalmazható belső modellek a következő valószínűségi szinten kerültek kidolgozásra:

- hitelkockázat: belső minősítéseken alapuló módszer (IRB) egy éves, 99,9%-os VaR egy konkrét modellt feltételezve a kötelezett nemfizetésére.
- működési kockázat: AMA szintén 99,9%-os VaR szerint, 1 évre kalibrálják.
- piaci kockázat: a kereskedési könyv 99%-os valószínűségi szintre van beállítva, 10 munkanapos időtartammal

A hitelminősítő intézetek a hitelminősítéseknel a következő valószínűség melletti hitelkockázatból eredő veszteségek tőkével való fedezését várják el:

- AAA: 99,99% feletti valószínűség
- AA: 99,97% feletti valószínűség
- A: 99,93% feletti valószínűség
- BBB: 99,8% feletti valószínűség

Az intézmények a 2. pillérben a megcélzott hitelminősítésnek megfelelően az 1. pillérben alkalmazott valószínűségi szinttől eltérő valószínűséget használhatnak a gazdasági tőkeszámítási modellben, ez azonban jelentősen befolyásolja a kapott tőkeszükségletet.

A Felügyelet álláspontja az, hogy az ICAAP számításoknál BBB –nél alacsonyabb megcélzott minősítést (tehát 99,8%-nál alacsonyabb egy évre vonatkozó valószínűségi szintet) nem fogad el⁴². (Azonos, és egy éves időszakra vonatkozó kockázati szintet kell alkalmazni minden kockázatra.)

8.4 Egyéb számítási, számbavételi különbségek

Nehéz előre felmérni az összes elképzelhető különbséget, ezeket kellő tapasztalat felgyülemeléséig esetleg kezeljük, a korábban tárgyalt eltérések szellemében, az azokra alkalmazott korlátoknak megfelelő mértékben.

A számbavételi, számviteli különbségek esetén megkívánjuk az értékek 1. pillérbeli értelmezésének megfelelő átszámítását (amennyiben ez egyáltalán lehetséges).

⁴¹ A fentiek alapján eltérő modellekből fakadó különbségekre lényegében csak a hitelkockázat esetén van lehetőség, a piaci és a működési esetében nem. A paraméterek különbségéből adódó különbségek mindhárom kockázatnál előfordulhatnak.

⁴² Elképzelhető (pl. a csoport szinten egységes metodológia miatt), hogy a belső tőkeszámítás ennél alacsonyabb valószínűségi szinten (pl. BB minősítést megcélozva) történik. Ebben az esetben az az elvárás, hogy az intézmény a Felügyelet számára szolgáltatassa a BBB-nek megfelelően átszámolt értékeket is.

8.5 A korlátozások együttes korlátja és alkalmazásának időhorizontja

Fontos leszögezni, hogy a 2. pillérben elfogadott tőkeszükséglet csökkenés esetén is az intézmény szabályozói minimum tőkeszüksége nem lehet alacsonyabb az 1. pillér tőkeszükségleténél.

A fentiekben felsorolt okokból keletkező eltérések a Felügyelet jelenlegi álláspontja szerint együttesen (és a hitelkockázatra külön is) maximálisan 10%-os tőkeszükséglet csökkenésig elfogadhatóak. (a hitelkockázat esetén az 1. pillérbeli tőkeigényhez; az összes kockázat esetében pedig az összes 1. pillérbeli + az összes 1. pillérben nem vagy nem teljesen fedezett kockázatra vonatkozó tőkeigényhez viszonyítva).

A korlátozásokat a korábban deklarált céloknak és kifejtett indokoknak megfelelően csak addig (ez feltehetőleg néhány év) kívánjuk fenntartani, amíg meg nem győződünk arról, hogy a kérdés kevésbé preskriptív eszközökkel is kézben tartható.

Fenn tartjuk továbbá a lehetőséget arra, hogy amennyiben az intézmény bizonyítani tudja, hogy a korlátozások betartása nagyon torzítja a tőkekövetelményt, akkor különösen indokolt esetben kivételesen eltérjünk tőlük.

PÉNZÜGYI SZERVEZETEK
ÁLLAMI FELÜGYELETE
HUNGARIAN FINANCIAL
SUPERVISORY AUTHORITY

1. sz. melléklet: Kockázatos portfóliók

Tájékoztatás

a felügyeleti felülvizsgálati folyamat (SREP) keretében kiemelten kezelt kockázatos portfóliókról és a hozzájuk kapcsolódó többlet-tőke előírásáról

2008. május

A Felügyeleti Felülvizsgálati Folyamat (SREP) útmutató részét képezi az 1. számú melléklet, amely a 2008-2009-es évekre vonatkozóan áttekinti azokat a kockázatvállalásokat, kockázatos portfóliókat, amelyek tekintetében a Felügyelet az intézmények belső tőkeszükségletének számításakor többlet tőkét vár el, illetve amelyek vonatkozásában a SREP során ezt fokozott figyelemmel ellenőrizni fogja. Az itt közzétett kockázatos portfóliókat a Felügyelet félévente felülvizsgálja, és szükség esetén módosítja.

A kockázatos portfóliók közé a Felügyelet olyan kockázatokat emel be, melyek az elemzési – felügyelési információk alapján a magyar piacon jelen lévő és különös felügyeleti aggodalomra okot adó kockázatok, és kezelésükhöz a SREP alapján elvárható és indokolt a többlettőke tartása az érintett intézményektől. Az előírással alapvetően két felügyeleti célt kívánunk elérni:

- Egyes kockázatok tekintetében fel kívánjuk hívni az érintett intézmények figyelmét arra, hogy a tevékenység kockázatát olyan jelentősnek találjuk, hogy fedezésükhöz indokoltan tartjuk a 2. pillér alatti többlettőke képzését, amit azonban az alkalmazott kockázatkezelési módszerek színvonalához kötötten 0-100% közötti sávban határozzunk meg. Azon intézmények esetében, amelyeknél az alkalmazott kockázatkezelési módszerek magas szintűek, a vonatkozó felügyeleti ajánlásoknak megfelelnek, 0%-os a többlettőke előírás, a gyenge színvonalú kockázatkezelés esetén 100%-os az előírás.
- Egyes kockázatok (termék, tevékenység, gyakorlat) esetében felügyeleti cél a piac védelme a kockázat kontrollálatlan terjedésétől. Ebben az esetben a kockázatot olyan jelentős mértékűnek találjuk, amely még fejlett kockázatkezelési módszerek mellett is komoly veszélyeket hordoz az adott intézmény, az intézmény ügyfelei, és az egész piac tekintetében. E kockázatok esetében az alkalmazott kockázatkezelés színvonalának megfelelően 50-100%-os pótlólagos tőke előírást alkalmazunk a kockázatok megfelelő tőkével való fedezettségének biztosítása érdekében.

Az itt megjelölt kockázatokon kívül a Felügyelet a CRD mellékletében megjelölt kockázatos portfóliókat az 1. pillér keretében figyelemmel kíséri, amennyiben ezekre a portfóliókra az 1. pillér alatt kell a CRD és ennek megfelelően a Hkr. 16§ (1) –(2) bek. alapján tőkét képezni.

A 2. pillér keretében nyilvánosságra hozott kockázatos portfóliók mindig kapcsolódnak a [Felügyeleti Tanács meghirdetett felügyelési prioritásaihoz](#) is.

A Felügyelet által kiemelten kezelt kockázatok, melyek a CRD hatálya alá tartozó intézményeknél felmerülhetnek

Jen alapú hitelezés

Kapcsolódó 2008-ra meghirdetett felügyeleti prioritás: likviditás

A japán jenben denominált devizahitel a látható hitelköltség szempontjából kedvezőnek tűnő, viszont ezzel egyidejűleg különösen kockázatos hiteltermék. Az adóst az euróban és a svájci frankban denominált hitelekhez képest jelentősen nagyobb mértékű valutaárfolyam-kockázat, a hitelezőt pedig ennek megfelelő mértékű közvetett hitelkockázat terheli. Ennek oka az, hogy a belföldi hiteladósok körében a japán jen kötelezettségekkel szembeni természetes fedezet (jövedelem, bevétel vagy követelés) csak csekély mértékben, lakossági és kisvállalati körben pedig szinte egyáltalán nem áll rendelkezésre.

Emellett a japán jen a magyar forinttal szemben különösen nagy ingadozási hajlamú valutának számít, napi árfolyamadatainak történeti szórása pedig jóval nagyobb az euró és a svájci frank esetében mérhetőnél. Ez azzal magyarázható, hogy a magyar és a japán gazdaság között semmi-

lyen szoros konjunkturális kapcsolat, illetve a forint és a japán jen között semmilyen intézményes kapcsolat nem található. Ellenkezőleg, globális piaci korrekciók esetén a két valuta jellemzően egymással szemben mozog, mert a kamatkülönbözetre alapozott valutaügyletek körében ellentétes szerepet töltenek be: a forint célvaluta, a jen finanszírozó valuta. Végül, a japán jen az elmúlt néhány évben jelentősen leértékelődött, az Eurótérsséggel szembeni vásárlóerő-paritásától jelentősen elmaradó szintre. Ebből következően jelentős felértékelődési potenciállal rendelkezik. A japán jen hitelnek az árfolyamkockázat szempontjából tehát mind a volatilitási, mind pedig a trendkockázata számottevő.

A japán jen hitelként megjelenő kihelyezések nagykereskedelmi forrásokból történő finanszírozása a benne rejlő különösen nagy hitelkockázat miatt az átlagos hitelkihelyezések finanszírozásánál nehezebb lehet, és a szokásosnál nagyobb likviditási kockázattal jár.

A jen alapú hitelezés esetében a felügyeleti cél a piac védelme a kockázat kontrollálatlan terjedésétől. Mivel az állományok felépülésének kezdeti szakaszában vagyunk, a többlettőke előírást a SREP módszertan nyilvánosságra hozatalát követően érvényesíti a Felügyelet a portfólió azon részére, amely ez után az időpont után épül fel. Többlet tőkeszükséglet előírható mértéke az egyes intézmények konkrét adatainak ismeretében: az érintett portfólió 1. pillér alatti tőkeszükségletének 50-100%-a.

Hitelezési feltételek fellazulása a lakossági szegmensben

Kapcsolódó 2008-ra meghirdetett felügyeleti prioritás: likviditás, belső irányítás

A magyar pénzügyi szektorban a kimagasló jövedelmezőség biztosítása érdekében az utóbbi időben a hitelezési feltételek folyamatosan lazulnak. A lakosság eladósodottsága ezzel párhuzamosan nő, a rendelkezésre álló jövedelemhez mért adósságráta 2007 végén már 51%-os volt. Az adósságszolgálati ráta 2007 végére 13%-ot ért el, amely már érdemben meghaladja az Eurótérsség 10,5% körüli átlagát.

A lakosság fokozódó hitelszolgálati leterheltsége mellett növekedett a hitel/fedezet arány, illetve a kezdetben kedvező, később szigorodó feltételekkel kínált türelmi idős konstrukciók kínálata; a kizárólagosan eszközfedezet alapján nyújtott hitelek állománya és folyamatosan kitolódnak a futamidők.

A hitelfeltételek lazulása azzal a veszéllyel jár, hogy egyre nő a gyengébb minőségű adósoknak folyósított hitelállomány, amely a hitelkockázat látens növekedését eredményezi. Ez a látencia azonban – ahogy azt a subprime hitelválság látványosan megmutatta – az évek múlásával láthatóvá válik, amikor is már sokkal nehezebb a kockázat kezelése, mind a Felügyelet, mind a hitelintézetek oldaláról sokkal több energiaráfordítást igényel. Ezért, tanulva a nemzetközi eseményekből, a Felügyelet előrelátóan kíván cselekedni, a probléma keletkezése pillanatában kíván beavatkozni, hogy elejét vegye a gyengébb minőségű adósoknak kihelyezett hitelállomány kontrollálatlan növekedésének.

A felügyelet a hitelfeltételek lazulásának tekinti, ha a termék kondíciói között a következő feltételek előfordulnak:

- 80%-nál magasabb LTV a jelzáloghitelek és a gépjárműhitelek esetében;
- jövedelemigazolás nélküli finanszírozás;
- önrész nélküli finanszírozás a jelzáloghitelek és a gépjármű hitelek esetében;
- fedezet nélküli finanszírozás;

- a finanszírozott eszköz élettartamával nem harmonizáló futamidő hosszabbodás;
- több éves, kamatra és tőkére kiterjedő türelmi idő;
- futamidő végi egyösszegű visszafizetés.

A hitelezési feltételek lazulása esetében a felügyeleti cél a piac védelme a kockázat kontrollálatlan terjedésétől. Mivel az állományok felépülése már előrehaladott állapotban van, a többlettőke előírást a SREP módszertan nyilvánosságra hozatalát követően fél év türelmi idő beiktatásával érvényesíti a Felügyelet, és akkor kezdi meg az előírását, amennyiben a türelmi idő letelte után értékesít az intézmény a fentieknek megfelelő kondíciójú termékeket. Többlet tőkeszükséglet előírható mértéke az egyes intézmények konkrét adatainak ismeretében: az érintett portfólió 1. pillér alatti tőkeszükségletének 50-100%-a.

Gépjármű-finanszírozás, amennyiben az adott intézmény eljárásaiban nem követi a Felügyelet 1/2007-es számú, a gépjármű-hitelezéssel és –lízingsel foglalkozó pénzügyi intézmények vezetőinek címzett vezetői körlevelében megfogalmazott ajánlásokat

Kapcsolódó 2008-ra meghirdetett felügyeleti prioritás: likviditás, kockázati transzferek, belső irányítás

Az elmúlt években gépjármű-finanszírozást végző szereplőknél – elsősorban a pénzügyi vállalkozásoknál - a finanszírozás feltételeinek fokozatos lazulása ugyan lehetővé tette az ezzel összefüggő portfólió méretek látványos növekedését, azonban a finanszírozó vállalkozások és – számos esetben a tulajdonosi körből származó – refinanszírozó hitelintézetek kockázati étvágyának növekedése elszakadt a kockázat-kezelés, valamint a csoportirányítás terén szükséges arányos lépések és fejlesztések megtételétől. Ez a folyamat egyrészt a piaci szegmens korrekciót igénylő torzulásához vezetett, másrészt jelentős, esetenként milliárdos veszteséget eredményezett az érintett intézmények és refinanszírozóik, tulajdonosaik számára.

A növekedési kényszert a pénzügyi vállalkozások és az autókereskedők között kialakult kapcsolatrendszer is táplálja. A forráskihelyezés az autókereskedőkön keresztül történik, akik számos esetben nem a gépjármű-értékesítésből és a gépjárműhez szorosan kapcsolódó szolgáltatásokból (szerviz, alkatrész-beszerzés, stb.), hanem az értékesített finanszírozási konstrukciók után kapott jutalékokból tartják fenn magukat. Emellett bizonyos esetekben előfordul az is, hogy az autókereskedés kialakításához is a finanszírozó biztosítja a forrást, így kétszeresen is érdekelté válik a kereskedő sikerében. Ezek a folyamatok a finanszírozó pénzügyi vállalkozások, illetve a mögöttük álló refinanszírozó intézmények számára is kockázatokat hordoznak.

A hitelezési feltételek lazulása esetében a felügyeleti cél a piac védelme a kockázat kontrollálatlan terjedésétől. Mivel az állományok felépülése már előrehaladott állapotban van, a többlettőke előírást a SREP módszertan nyilvánosságra hozatalát követően fél év türelmi idő beiktatásával érvényesíti a Felügyelet, és akkor kezdi meg az előírását, amennyiben a türelmi idő letelte után értékesít az intézmény vagy olyan intézményt refinanszíroz, aki értékesít a hivatkozott 1/2007 számú vezetői körlevél által kifogásolt kondíciójú termékeket. Az összevont alapú felügyelet alá tartozó kitétségeket a Felügyelet szigorúbban bírálja el. Többlet tőkeszükséglet előírható mértéke az egyes intézmények konkrét adatainak ismeretében: az érintett portfólió 1. pillér alatti tőkeszükségletének 50-100%-a.

Hitelnyújtás Magyarországnál alacsonyabb szuverén hitelminősítésű országban rezidens adós számára

Kapcsolódó 2008-ra meghirdetett felügyeleti prioritás: likviditás

A feltörekvő piaci státuszú országokba történő hitelezés mind az elérhető volumennövekedés, mind a kamatmarzs szempontjából kedvezőnek tűnő lehetőség a magyar hitelezők számára. A gyors hitelexpanzió azonban a makrogazdasági és pénzügyi stabilitás szempontjából kockázatot hordoz, a magas kamatmarzs pedig alacsonyabb szuverén kockázati besorolású célországok esetén a hitel közvetlen kereskedelmi kockázatán felül további kockázati tényező – a célország makrogazdasági stabilitását és az adósságszolgálati fizetésekhez kapcsolódó transzferkockázatot jellemző országkockázat – jelenlétére utal. Ebből a szempontból a Magyarországnál rosszabb szuverén hitelkockázati besorolású célországok rezidenseivel szemben fennálló hitelkövetelés a hasonló kereskedelmi kockázatú magyarországi követeléseknél magasabb hitelkockázati szintet képvisel. E többletkockázat 2008-ban a vezető hitelminősítő ügynökségek által a szuverén hosszúlejáratú devizaadósságra adott Baa1/BBB+ minősítési szinttől elmaradó kockázati besorolású célországokba nyújtott hitelek esetén áll fenn.

Az alacsonyabb szuverén hitelminősítésű országban rezidens adós számára nyújtott hitelek esetén a felügyeleti cél a tevékenység magas kockázatára való figyelemfelhívás. A magas kockázat mellé az ICAAP logikája szerint indokolt a többlettőke tartása. Mivel az ICAAP útmutató részletesen foglalkozik az országkockázat kezelésével, a többlet tőkeszükséglet előírható mértéke két módszer szerint számolható:

1. Az ICAAP-SREP útmutatóban az országkockázati tőkekövetelményre vonatkozó előírásoknak megfelelően.
2. Az ettől eltérő, de a Felügyelet által elfogadott saját módszert használó intézmények esetén szükséges, hogy többlet tőkeszükséglet nagysága a saját módszer esetén is elérje vagy meghaladja az ICAAP-SREP útmutatóban leírtak alapján számított tőkeszükséglet 30-100%-át.

A Felügyelet által kiemelten kezelt kockázatok, melyek a CRD hatálya alá tartozó, 1 milliárd forintnál kisebb szavatoló tőkével rendelkező hitelintézeteknél merülhetnek fel elsősorban

Országhatáron átnyúló szolgáltatások, illetve fióknyitás külföldön

Kapcsolódó 2008-ra meghirdetett felügyeleti prioritás: belső irányítás

A Felügyelet megítélése szerint az országhatáron átnyúló szolgáltatások, illetve a külföldi fióknyitás jelentős szakmai és infrastrukturális többlet erőforrásokat igényel, melyet csak a jogszabályban minimálisan meghatározott tőkeszintnél magasabb tőkeerővel rendelkező hitelintézetek képesek megfelelő szinten biztosítani. A Felügyelet ezért az egymilliárd forintnál alacsonyabb szavatoló tőkével rendelkező hitelintézetek esetében nem tartja kívánatosnak a határon átnyúló szolgáltatások beindítását, vagy a külföldön történő fióknyitást.

Többlet tőkeszükséglet előírható mértéke az egyes intézmények konkrét adatainak ismeretében: az érintett portfólió 1. pillér alatti tőkeszükségletének 50-100%-a.

Pénzügyi vállalkozás tevékenységét refinanszírozó hitel

Kapcsolódó 2008-ra meghirdetett felügyeleti prioritás: belső irányítás, kockázati transzferek

A pénzügyi vállalkozások tevékenységének finanszírozása során előfordul, hogy a hitelintézetek olyan konstrukciókat finanszíroznak, melyeket a pénzügyi vállalkozások vállalnak és amelyek

kockázatait a döntési eljárások különbözősége, illetve a rendelkezésre bocsajtott információk elégtelensége következtében a finanszírozó hitelintézet nem képes kellő mértékű kontroll alatt tartani. Ugyanakkor ezeknél a vállalkozásoknál gyakran tapasztalható a hitelezési feltételek fella-
zása, ami az ilyen társaságokat finanszírozó hitelintézetek számára áttételesen egyre nagyobb kockázatot jelent.

A Felügyelet tapasztalatai szerint több esetben előfordult, hogy az ilyen konstrukcióban finanszí-
rozó jellemzően kisebb tőkeerővel rendelkező hitelintézeteknek ebből eredő veszteségei voltak.

*A pénzügyi vállalkozások alacsonyabb tőkeerővel rendelkező hitelintézetek által történő finanszí-
rozása esetében a felügyeleti cél az intézmények figyelmének felhívása a fokozott körültekintésre
és óvatosságra. A Felügyelet célja az, hogy a hitelintézetek csak a kockázatkezelési eljárásaikkal
és kockázatfelmérő képességükkel arányos kockázatokat vállaljanak. A Felügyeletnek nem célja
ezen üzletág visszaszorítása. Tőketöbblet előírással tehát csak akkor fog élni, ha az érintett in-
tézmenyek nem tartják be a kockázatvállalásra vonatkozó jogszabályi előírásokat és felügyeleti
ajánlásokat, ugyanakkor éppen a negatív tapasztalatok alapján kiemelt figyelmet vár el és maga
is így fog eljárni. Többlet tőkeszükséglet előírható mértéke az egyes intézmények konkrét adatai-
nak ismeretében: az érintett portfólió 1. pillér alatti tőkeszükségletének 0-100%-a.*

Work out cégekbe történő befektetések, vagy azok finanszírozása

Kapcsolódó 2008-ra meghirdetett felügyeleti prioritás: kockázati transzferek, belső irányítás

A Felügyelet negatív tapasztalati alapján meg kívánja nehezíteni, hogy work out cégekbe történő
befektetésekkel, illetve ezek finanszírozásával a tényleges problémák kezelése, feltárása és köny-
vekben történő valós bemutatása elhúzódjon. Nem cél azonban a tevékenység ellehetetlenítése,
így *tőketöbblet előírásra mindig csak az egyedi esetek és körülmények mérlegelése alapján fog
sor kerülni.* A Felügyelet ezen portfóliók kezelésére a tőkeszükséglet felülvizsgálati folyamatban
kiemelt figyelmet kíván fordítani.

*Többlet tőkeszükséglet előírható mértéke az egyes intézmények konkrét adatainak ismeretében:
az érintett portfólió 1. pillér alatti tőkeszükségletének 0-100%-a.*

Factoring állományok

Kapcsolódó 2008-ra meghirdetett felügyeleti prioritás: belső irányítás

A factoring állományok kiemelt kezelését az indokolja, hogy a hitelintézetek és azon belül is
elsősorban a relatív kisebb tőkeerővel rendelkező szövetkezeti hitelintézetek jelentős vesztesége-
ket szenvedtek el a faktor üzletágban az elmúlt években. Nem cél azonban az üzletágot
prudensen, „klasszikus módon” művelő intézményeket ebben az egyébként fontos üzletágban
versenyhátrányba hozni. *Tőketöbblet előírással tehát csak akkor fog a Felügyelet élni, ha az érin-
tett intézmények nem tartják be a kockázatvállalásra vonatkozó jogszabályi előírásokat és fel-
ügyeleti ajánlásokat.*

*Többlet tőkeszükséglet előírható mértéke az egyes intézmények konkrét adatainak ismeretében:
az érintett portfólió 1. pillér alatti tőkeszükségletének 0-100%-a.*

2. sz. melléklet: Kis intézmények SREP kérdőíve

Az alábbiakban annak a felügyeleti kérdőívnek az általános leírása található, amelyet a Felügyelet minden évben legalább egyszer megküld valamennyi kis intézménynek minősülő felügyelt hitelintézet és befektetési vállalkozás részére. Jelentősebb felügyeleti intézkedéseket igénylő intézmények esetében a kérdőív gyakoribb megküldésére is sor kerülhet. Az egyes kis intézmény típusok esetében a kérdőív az itt bemutatottól eltérő lehet, a Felügyelet a rendelkezésére álló információk alapján egyes intézmények/intézménytípusok esetében az általános kérdőívet kiegészítheti az adott intézményre jellemző specifikus kérdésekkel is.

1. Rendelkezik-e az intézmény kockázati stratégiával? Alkalmaz-e kockázati limiteket a főbb kockázati típusokra nézve? Ismertesse ezeket!
2. Mutassa be az intézménynél alkalmazott belső védelmi vonalak (részletesen Id. 11/2006. számú felügyeleti ajánlás) működését és hatékonyságát, a feltárt hiányosságokat és az azok kiküszöbölését célzó intézkedéseket, ezen belül ismertesse a kockázatkezelés helyét az intézmény szervezetében
3. Melyek azok a kockázati típusok, amelyek az intézmény működése során relevánsnak minősülnek? Milyen módszerekkel vizsgálja az intézmény, hogy egy kockázati típus releváns-e, milyen módszerrel történik annak belső tőkekövetelmény számítása?
4. Mennyi volt az intézmény által számított belső tőkekövetelmény összesen és releváns kockázati típusonként 2008. március 31-én? Kérjük, számszerűsítsék és indokolják az esetleges eltéréseket a 2007. december 31-éig érvényes tőkeszabályozáshoz képest.
5. Melyek az intézmény tevékenységének külső tényezőkből származó kockázatai (pl. földrajzi környezet, magas munkanélküliség, kiemelten éles verseny, szűkös forrás bevonási vagy eszköz kihelyezési lehetőségek, pénzügyi kultúra alacsony szintje)?
- 6-1. Részletezze az intézmény elmúlt 12 hónapban feltárt öt legnagyobb veszteségét hitelezési, piaci, működési illetve egyéb kockázati kategóriánként! Az egyéb kockázatoknál kérjük jelölje meg a kockázati kategóriát is!

1. Hitelezési kockázat, ügylet megnevezése	Veszteség felmerülésének ideje és feltárásának módja	Veszteség oka	Tárgyidőszakban elszámolt nettó* veszteség mértéke (Millió Ft)	Jövőbeni elkerülése érdekében tett intézkedések

* A fedezetek figyelembe vétele utáni várható veszteség, amire az adott időszakban értékvesztés került elszámolásra

2. Piaci kockázat, ügylet vagy esemény megnevezése*	Veszteség felmerülésének ideje és feltárásának módja	Veszteség oka	Tárgyidőszakban elszámolt veszteség mértéke (Millió Ft)	Jövőbeni elkerülése érdekében tett intézkedések

* Ideértve a kereskedési könyvi és nem kereskedési könyvi kamatkockázatokat, a devizaárfolyam kockázatot, a részvények árfolyamkockázatát, az árukockázatot, stb. Kizárólag csak a realizált veszteséget kell feltüntetni!

3. Működési kockázat, esemény megnevezése	Veszteség felmerülésének ideje és feltárásának módja	Veszteség oka	Tárgyidőszakban elszámolt veszteség mértéke* (Millió Ft)	Jövőbeni elkerülése érdekében tett intézkedések

* A működési kockázatok esetében a bruttó veszteséget kell feltüntetni!

4. Egyéb kockázat, ügylet vagy esemény megnevezése	Veszteség felmerülésének ideje és feltárásának módja	Veszteség oka	Tárgyidőszakban elszámolt veszteség mértéke (Millió Ft)	Jövőbeni elkerülése érdekében tett intézkedések

6-2. A hitelezési tevékenység kapcsán kérjük, sorolja fel az elmúlt 12 hónap 5 legnagyobb leírt veszteségét, feltüntetve az ügyfél nevét, a követelés típusát és ágazati besorolását, valamint a veszteség leírás okát.

1. Hitelezési kockázat, ügylet megnevezése	Tárgyidőszakban leírt veszteség mértéke (Millió Ft)	Veszteség leírás oka	Jövőbeni elkerülése érdekében tett intézkedések

7. Vannak-e olyan tényezők (pl. diverzifikációs hatás, alacsony kockázati környezet, fedezetek minősége) amelyeket a belső tőkekövetelmény összegének számítása során az intézmény tőkekövetelményt csökkentő elemként vett figyelembe? Ha igen, mutassa be ezeket és indokolja a kockázatcsökkentő hatást!

8. Alkalmaz-e az intézmény a belső tőkekövetelmény számítása során stressz tesztet? Ha igen, mutassa be azokat és azok eredményeit!

9. A belső tőkekövetelmény számítás eredményeit alkalmazza-e az intézmény más területeken (pl. kockázatkezelés, árazás, értékvesztés elszámolás)? Ha igen mutassa be ezek alkalmazását!

10. Az intézmény jelenlegi üzleti és tőketervei alapján milyen módon fog alakulni az elkövetkező 3 évben a működéshez szükséges és a rendelkezésre álló tőke összege? Milyen eszközökkel kívánja az intézmény a rendelkezésére álló tőke összegét növelni, amennyiben ez a tervekből szükségesnek tűnik?

	2008.09.30 ⁴³	2008.12.31	2009.12.31	2010.12.31
Rendelkezésre álló szavatoló tőke				
Szabályozói minimum tőkekövetelmény				

⁴³ Az első oszlopban a tényadatokat, míg az utolsó 3 oszlopban a tervszámokat kérjük feltüntetni

Belső tőkekövetelmény (ICAAP)				
Tőke többlet/hiány ⁴⁴				

11. Melyek voltak az elmúlt 3 évre kitűzött stratégiai célok (ha kitűzött és elfogadott írásban ilyeneket) és hogyan sikerült ezeket megvalósítani? Melyek az elkövetkező 5 év stratégiai célkitűzései? Milyen fórum, mikor fogadta el a stratégiai célkitűzéseket?

12. Méri-e az intézmény piaci súlyának alakulását összességében és a számára legfontosabb piaci szegmensekben? Ha igen mutassa be hogyan alakultak az intézmény piaci részarányai összességében, illetve a számára legfontosabb szolgáltatási és termék szegmensekben az elmúlt három évben? Milyen becslésekkel rendelkezik az intézmény ezeknek az elkövetkező időszakban való alakulására? Ha nem méri a piaci részarány változását, értékeli-e saját növekedési ütemét összevetve azt a megyei, regionális, illetve országos átlagokkal?

13. Melyek az intézmény számára kulcsfontosságú termékek? Van-e olyan termék, amely az elmúlt egy évben került bevezetésre, és amelytől az intézmény jelentős forgalomnövekedésre számít? Milyen új kockázatokat lát az új termékek bevezetésével kapcsolatban és mit tesz azok kezelése érdekében?

14. Milyen arányban végez az intézmény az átlagosnál kockázatosabb tevékenységeket (pl. derivatívák kereskedelme, külföldi kibocsátású értékpapírok vásárlása, devizában denominált forint hitelek, tőzsdei ügyletek, OTC értékpapír kereskedelem, speciális jellemzőkhöz kötött kondíciójú termékek, tőke vagy hozamgarancia, határon átnyúló tevékenységek, saját jogon végzett befektetési szolgáltatási tevékenység, részvény túlsúlyos befektetési alapok)?

15. Mi a viszonya az intézmény által kínált termékek pénzügyi kondícióinak az általános piacon elérhető kondíciókhoz? Ismertesse eszköz és forrás oldali kondíciós politikáját és indokolja azt.

16. Mutassa be, hogy az intézmény az ingatlannal fedezett hitelei (ideértve az ingatlannal fedezett részkitettségeket is) esetében az ingatlan forgalmi értékének hány százalékát veszi figyelembe hitelfedezeti értéként (külön a lakóingatlanok és külön a kereskedelmi célú ingatlanok esetén?)

Jellemezze az intézmény ingatlan fedezetek befogadásával kapcsolatos gyakorlatát. (Egységes feltételeket alkalmaz vagy település típusonként, esetleg más szempontok szerint differenciál-e az ingatlanok fedezetként történő befogadásakor?)

A ténylegesen megkötött szerződések és keletkezett állományok esetében jellemzően mekkora volt az ingatlannal fedezett kitettség vagy kitettség rész hitelfedezeti értékhez viszonyított átlagos aránya az elmúlt 12 hónapban?

17. Mennyire behatárolható az a földrajzi-, ágazati- vagy ügyfélszegmens, amelyben az intézmény elsődlegesen végzi a tevékenységét? Mutassa be az eszközportfólió főbb szegmensek szerinti megoszlását!

18. Mely tevékenységeket szervezett ki az intézmény? Az elmúlt 12 hónapban merült-e fel valamilyen komolyabb probléma a kiszervezett tevékenységgel kapcsolatban? Milyen módon ellenőrzi az intézmény a kiszervezett tevékenységet végzőt? Milyen tevékenységeket tervez kiszervezni a következő 12 hónapban?

19. Milyen végzettsége és szakmai gyakorlata van azoknak a vezetőknek (pl. szövetkezeti hitelintézetek esetében FB és IT tagok, illetve a központ felelős vezetői /hitelezési üzletág vezetője, kockázatkezelés vezetője, belső ellenőrzés vezetője, főkönyvelő, aktív-passzív üzletág vezető, stb./), akik nem tartoznak a Felügyelet engedélyezési hatáskörébe?

20. Az elmúlt 12 hónapban voltak-e likviditási nehézségei az intézménynek, ha igen, mi volt annak az oka, milyen módon és milyen költségekkel sikerült kezelni a problémát? Mutassa be, hogy állampapír vagy bankközi betét állományának mekkora hányadát kötötte le, vagy zárta más intézmény javára fedezetként bármilyen jogcímen.

21. Észlelt-e az intézmény vezetése az elmúlt 12 hónapban az ügyfelek és a piaci partnerek részéről bizalomvesztési jeleket (pl. betétek visszavonása, forrásbevonási lehetőségek magasabb kockázati fel-

⁴⁴ A szabályozói minimum tőke és a belső tőkekövetelmény közül a nagyobb összeg csökkentve a rendelkezésre álló szavatoló tőkével

ára, többlet biztosítékok megkövetelése)? Szövetkezeti hitelintézetek esetében növekedett-e jelentősen a tagi kilépők száma?

22. Mutassa be, hogy az intézmény vezetése miként kezeli a Felügyelet által közzétett ajánlásokban, állásfoglalásokban és egyéb a hitelintézetek számára közzétett dokumentumokban foglalt alapelveket és javaslatokat!

23. Mennyire hatékony és hogyan működik az intézménynél a tulajdonosi kontrollrendszer (FB működési rendje, a tárgyalt témák, a belső ellenőrzési anyagok feldolgozásának bemutatása, ezek gyakorisága, voltak-e tulajdonosi ellenőrzések, végeztet az FB független szakértőkkel ellenőrzéseket, van-e visszacsatolási rendje a meghozott FB határozatoknak, beszámol-e az igazgatóság az FB-nek, stb.)

24. Jellemezze az intézmény tulajdonosi struktúráját! (A tulajdonosi struktúra jellemzően sok kis tulajdonosból vagy inkább stratégiai szakmai befektetőkől áll, a tulajdonosok jellemző magatartása és ennek hatása az intézmény működésére)

25. Mutassa be az intézmény képzési-oktatási politikáját és gyakorlatát! (Vannak-e rendszeres képzések, ösztönzi-e a vezetés a munkatársak tovább képzését, van-e erre vonatkozó tervezés, stb.)

26. Tagja-e az intézmény valamely intézményvédelmi alapnak és alkalmazza-e annak ajánlásait működése során, valamint belső tőkeszükségletének számításakor?